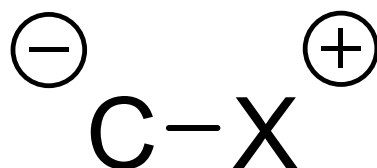

Ilidi

Reakcije ilida sa C=O

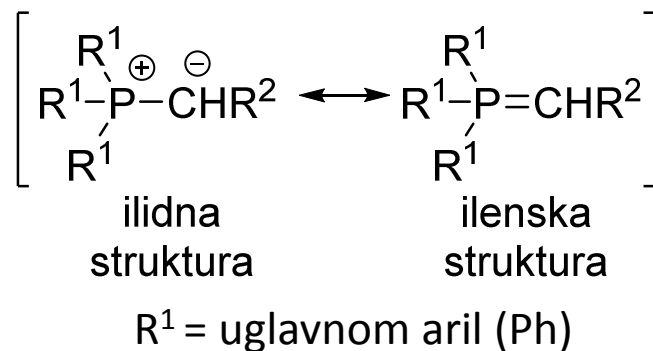
1. Fosforni ilidi: - fosforani (*Wittig*-ova reakcija, *Corey-Fuchs*-ova reakcija)
- fosfonati (*Horner-Wadsworth-Emmons*-ova reakcija, *Sayfert-Gilbert*-ova reakcija)
2. Sumporni ilidi: *Corey-Chaikovski*-jeva reakcija

Druge metode za olefinaciju C=O

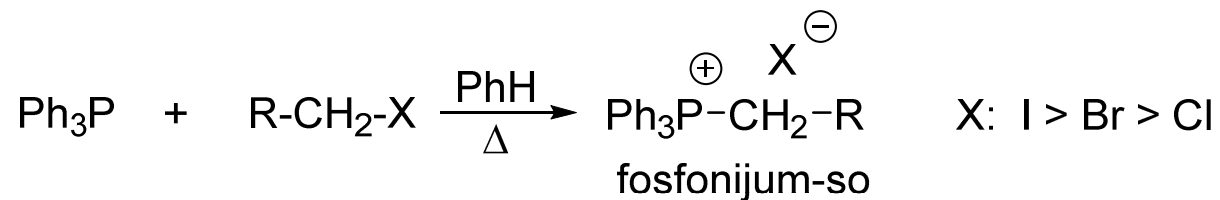
3. *Peterson*-ova olefinacija
4. *Julia*-eva olefinacija
5. *Tebbe*-ova olefinacija

Ilidi

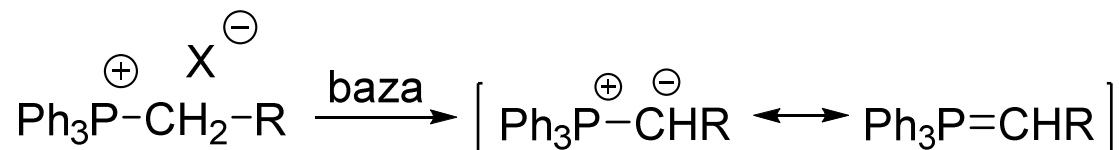
1. Fosforni ilidi (1.1 Fosforani)

1.1.1. Dobijanje fosforana

Fosfonijum-soli su uglavnom stabilne, kristalne supstance, definisane tačke topljenja.

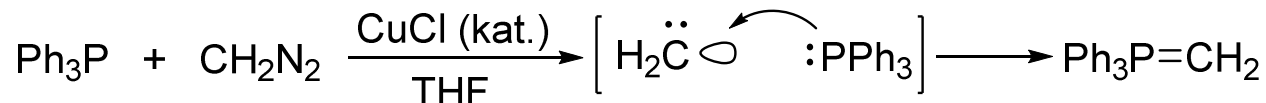
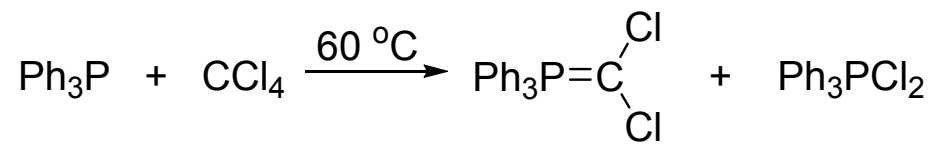
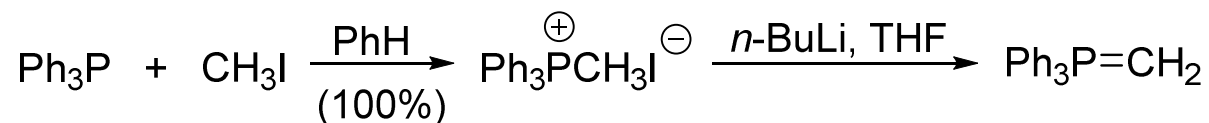

Ilidi

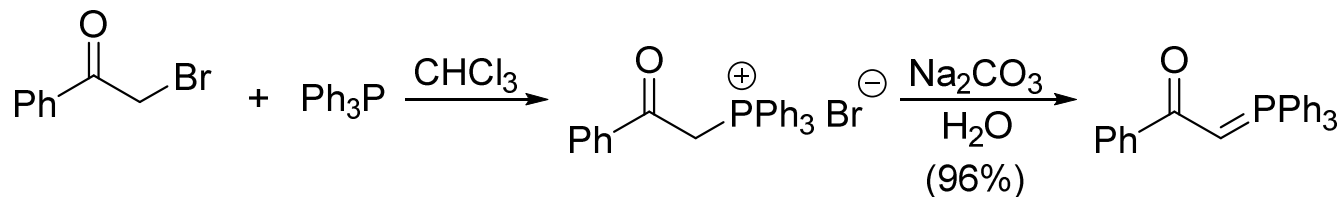
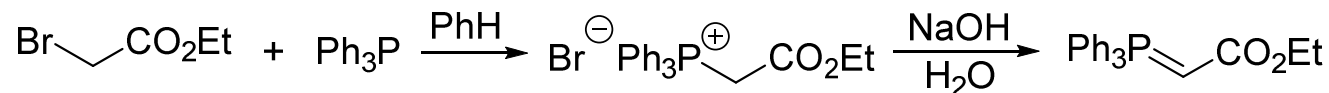
1. Fosforni ilidi (1.1 Fosforani)

1.1.1. Dobijanje fosforana

- Nestabilizovani ilidi se ne mogu izolovati, već se pripremaju *in situ*:

- Stabilizovani ilidi ($\text{R}^2 =$ elektron-privlačna grupa) se mogu izolovati i čuvati do upotrebe:

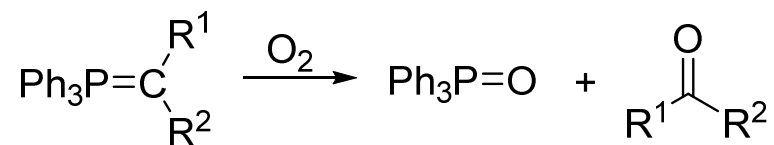
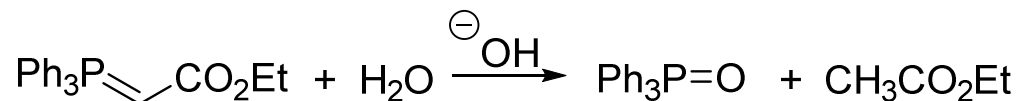
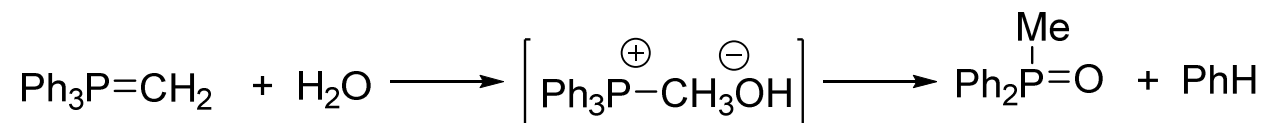

Ilidi

1. Fosforni ilidi (1.1 Fosforani)

1.1.2. Stabilnost fosforana

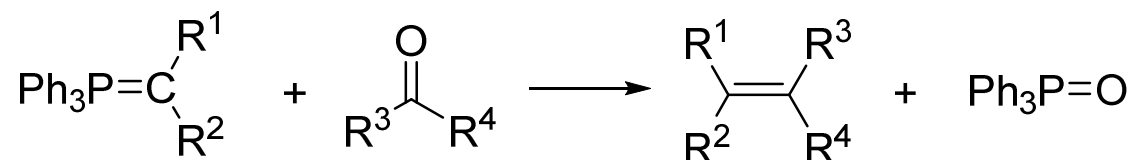
Fosforni ilidi, prevashodno nestabilizovani, reaguju brzo sa vodom i kiseonikom, pa se reakcije moraju izvoditi u inertnoj atmosferi:

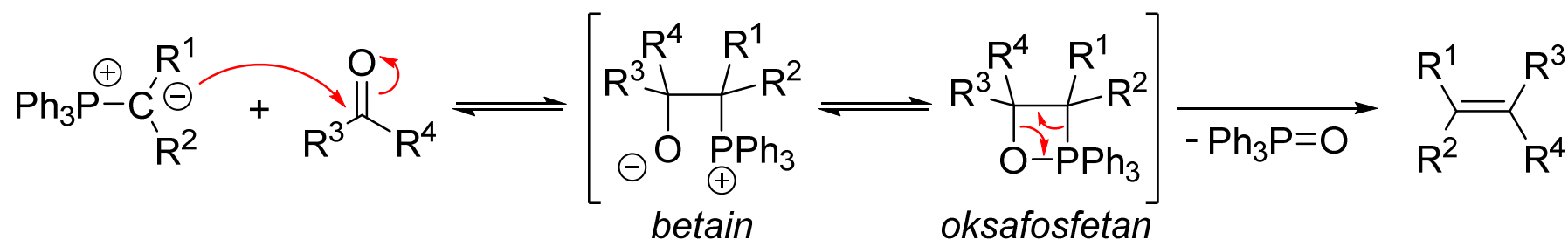
Ilidi

1. Fosforni ilidi (1.1 Fosforani)

1.1.3. Reakcija fosforana sa aldehydima i ketonima (*Wittig*-ova reakcija)

- Mehanizam

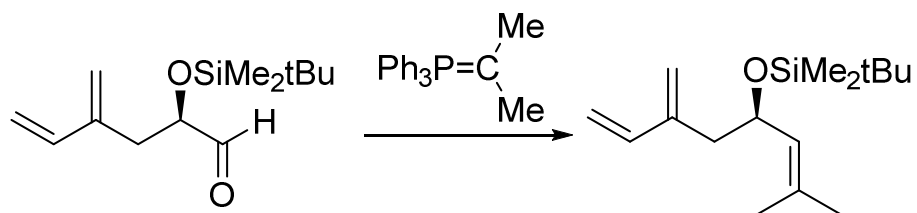
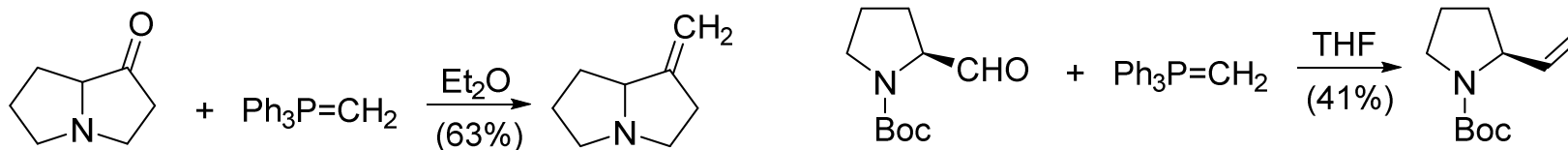
Sve faze reakcije su povratne, osim poslednjeg koraka: stvaranje jake P=O veze predstavlja termodinamički motiv za odvijanje reakcije.

Ilidi

1. Fosforni ilidi (1.1 Fosforani)

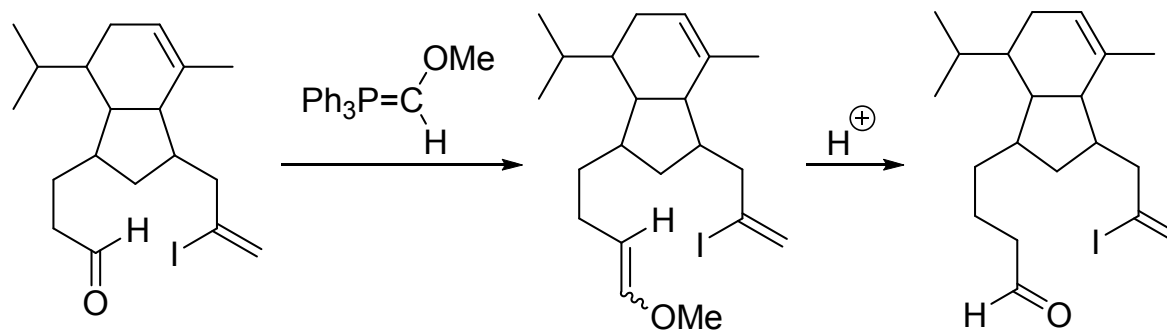
1.1.3. Reakcija fosforana sa aldehydima i ketonima (*Wittig*-ova reakcija)

- Primena u sintezi (simetrični ilidi)

Chem. Commun. **1995**, 2391.

$\text{Ph}_3\text{P}=\text{C}(\text{H})\text{OMe}$:
reagens za
homologizaciju
aldehida

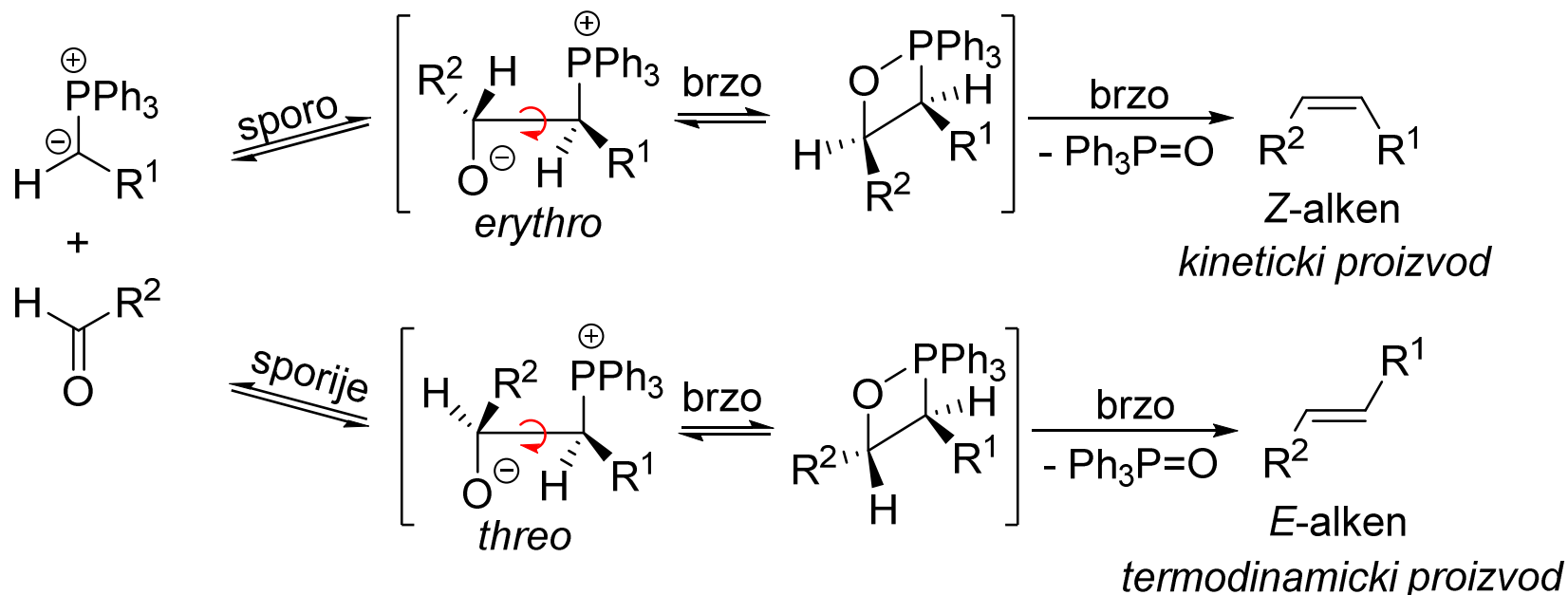
J. Am. Chem. Soc. **1995**, 117, 10391.

Ilidi

1. Fosforni ilidi (1.1 Fosforani)

1.1.3. Reakcija fosforana sa aldehydima i ketonima (*Wittig*-ova reakcija)

- Stereoselektivnost u reakcijama nesimetričnih ilida

Favorizovanje termodinamičkog proizvoda – pomeranje ravnoteže ka reaktantima: viša temperatura, nepolaran rastvarač, stabilizovani ilidi (R¹ = EWG), e-bogat P-atom (alkil grupe na fosforu), višak baze.

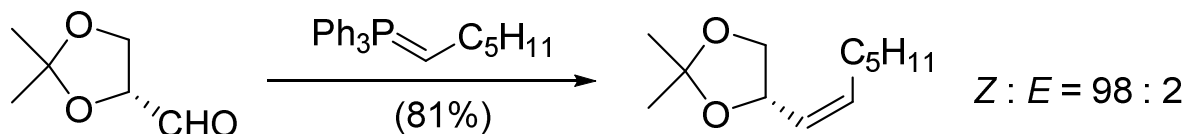
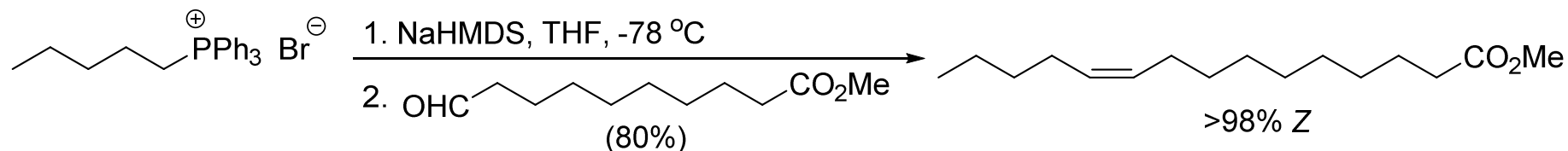
Favorizovanje kinetičkog proizvoda: niska temperatura, nestabilizovani ilidi (R¹ = alkil), e-siromašan P-atom (Ph, *p*-Cl-Ph).

Ilidi

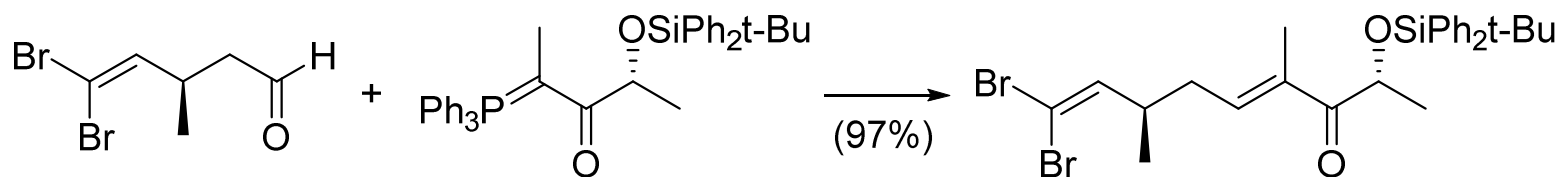
1. Fosforni ilidi (1.1 Fosforani)

1.1.3. Reakcija fosforana sa aldehydima i ketonima (*Wittig*-ova reakcija)

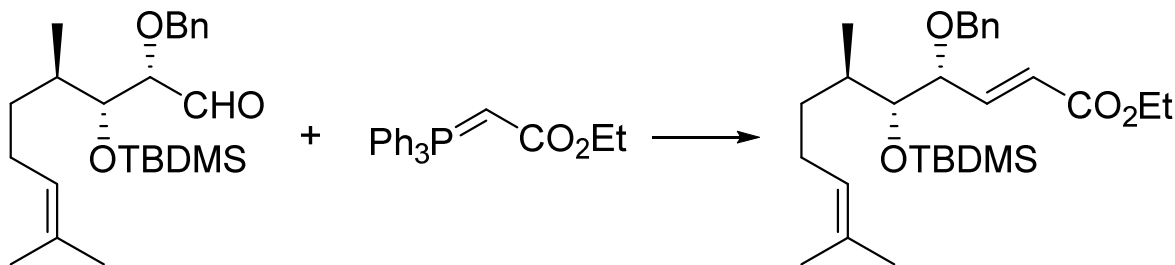
- Primena u sintezi (nesimetrični ilidi)

Tetrahedron Lett. **1988**, 29, 2059.

J. Am. Chem. Soc. **1996**, 118, 9062.

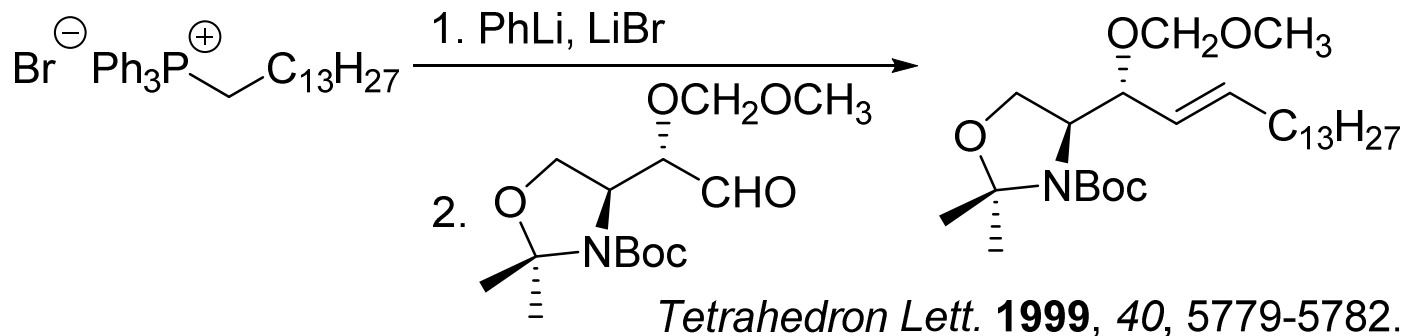
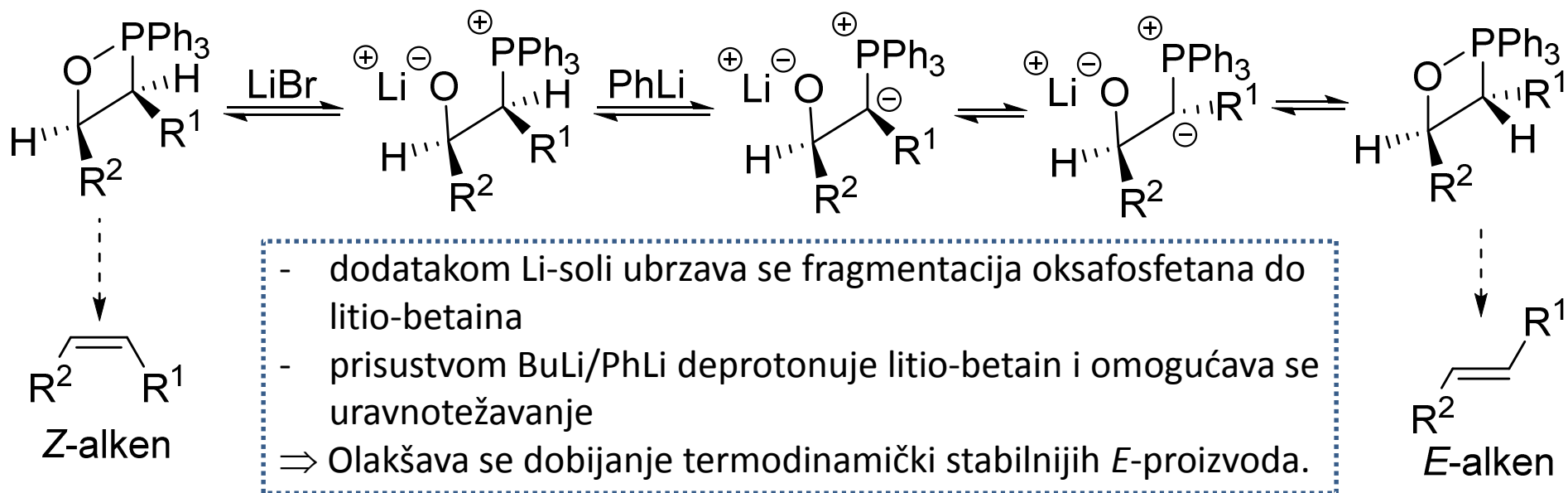

Ilidi

1. Fosforni ilidi (1.1 Fosforani)

1.1.3. Reakcija fosforana sa aldehydima i ketonima (*Wittig*-ova reakcija)

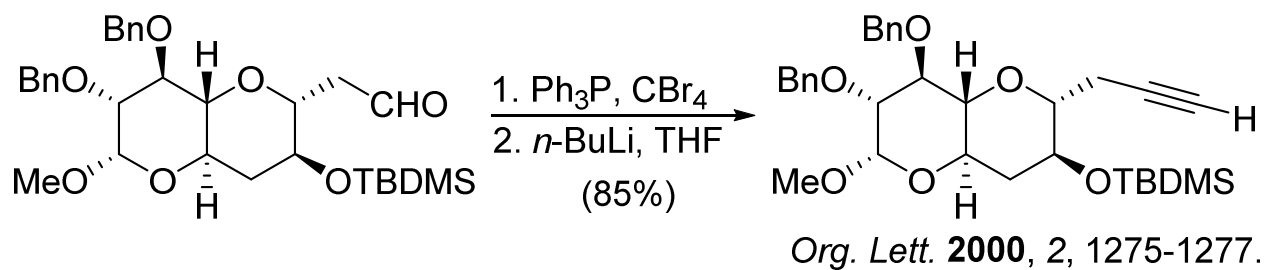
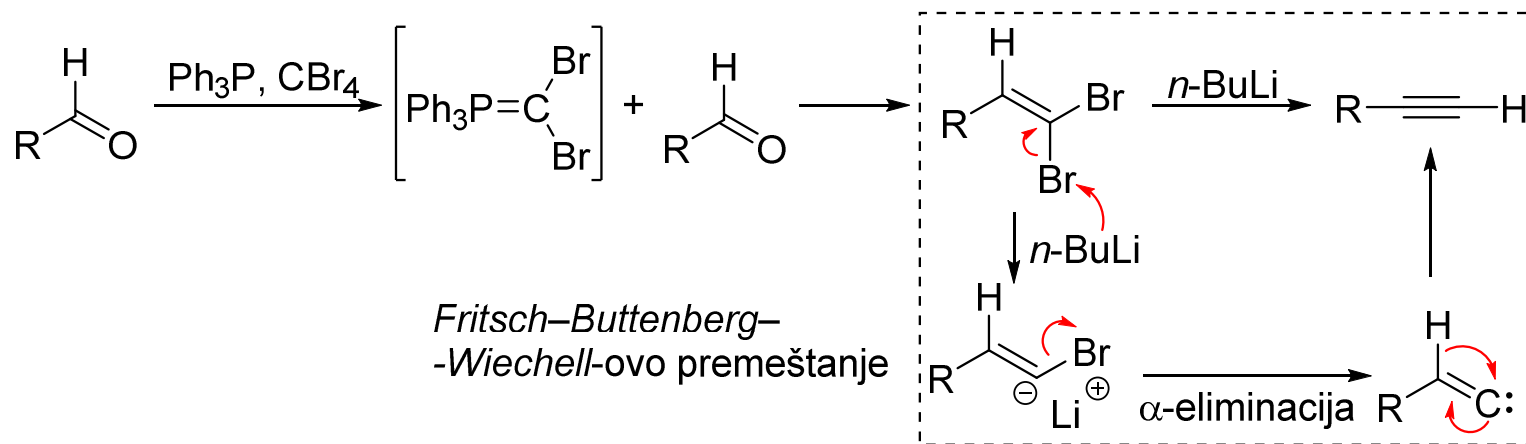
- *Schlosser*-ovom modifikacijom dobijaju se *E*-alkeni sa nestabilizovanim ilidima

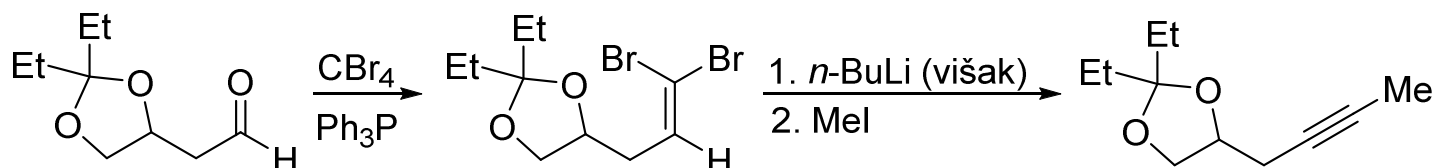
Ilidi

1. Fosforni ilidi (1.1 Fosforani)

1.1.3. Reakcija fosforana sa aldehydima i ketonima (Corey-Fuchs-ova reakcija)

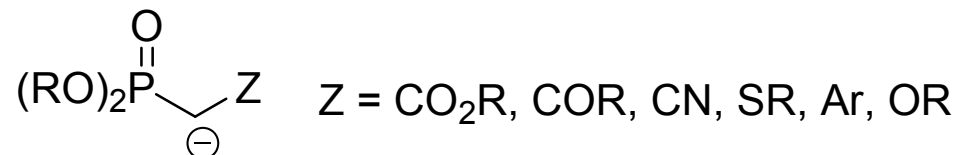
Intermedijerni Li-acetilid se može *in situ* alkilovati: dobijanje unutrašnjih alkina.

J. Am. Chem. Soc. **1997**, 119, 10935.

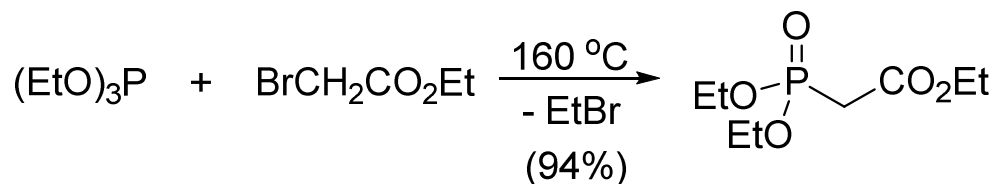
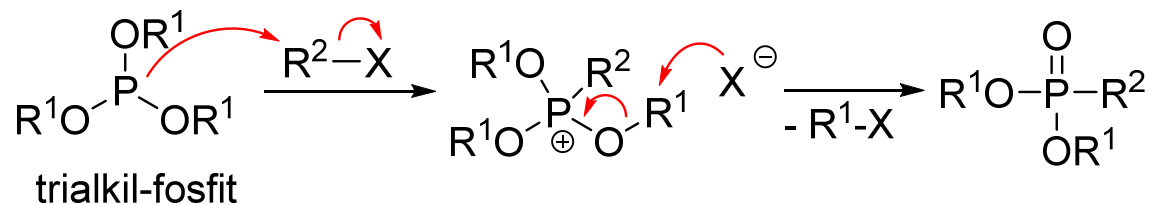
Ilidi

1. Fosforni ilidi (1.2 Fosfonati)

Fosfonati su anjoni, nukleofilniji od fosforana

1.2.1. Dobijanje fosfonata (*Michaelis-Arbuzov-ljeva* reakcija)

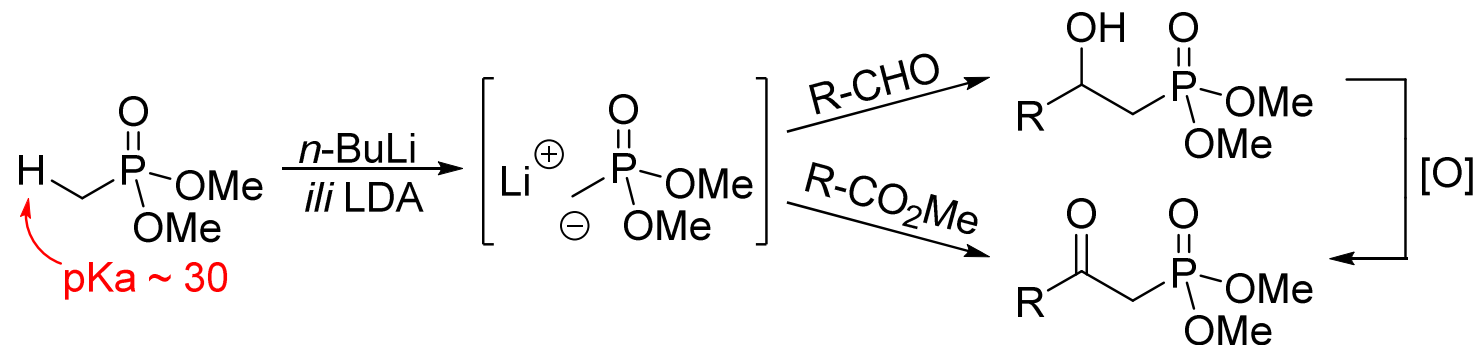

Reakcija sa izvodi na visokoj temperaturi (bez rastvarača), kako bi R^1X (npr. EtBr) ispario iz reakcionog suda.

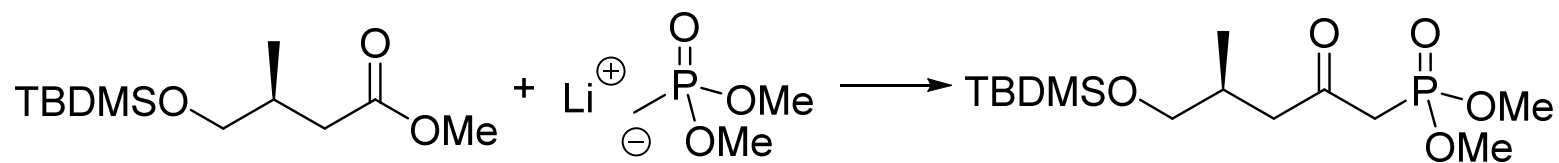
Ilidi

1. Fosforni ilidi (1.2 Fosfonati)

1.2.1. Dobijanje fosfonata (druge metode)

Ovaj pristup naročito je pogodan za dobijanje kompleksnijih fosfonata:

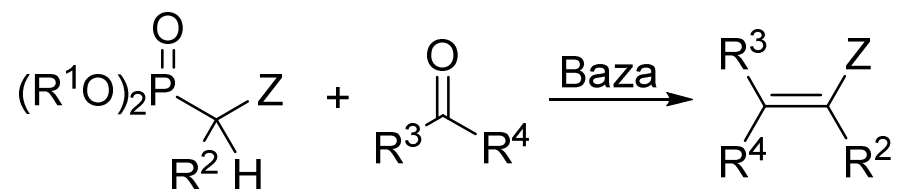

Org. Lett. **2005**, 7, 3371.

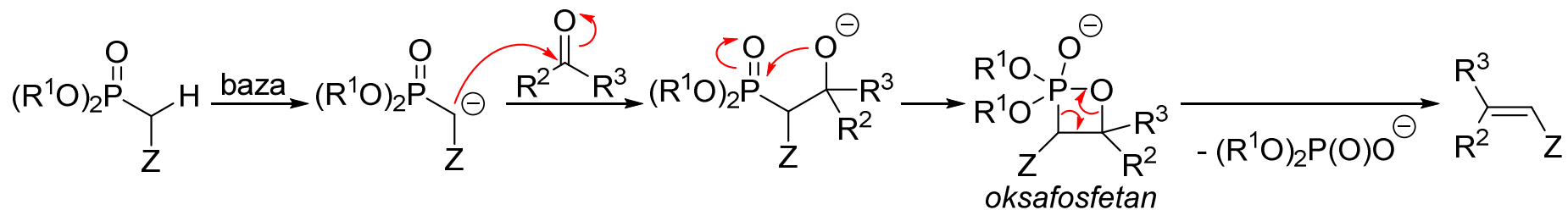
Ilidi

1. Fosforni ilidi (1.2 Fosfonati)

1.2.2. Reakcija fosfonata sa aldehydima i ketonima (*Horner-Wadsworth-Emmons-ova reakcija (HWE)*)

- Mehanizam

Baze: NaH, NaNH₂, MeONa, EtONa, **LiCl/DBU**

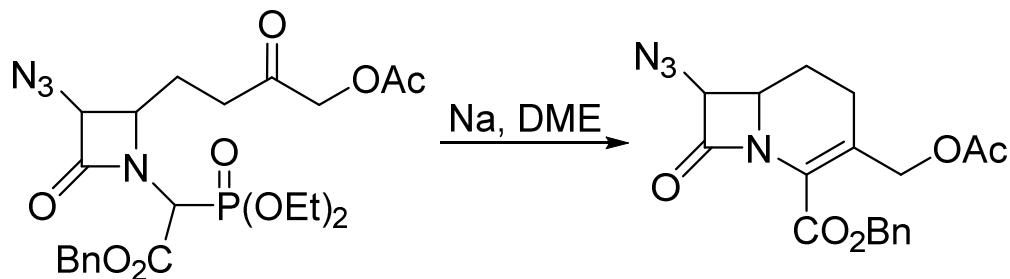
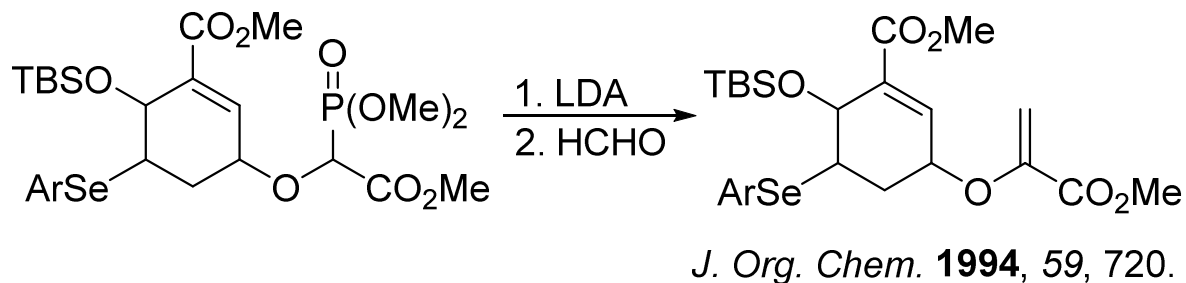
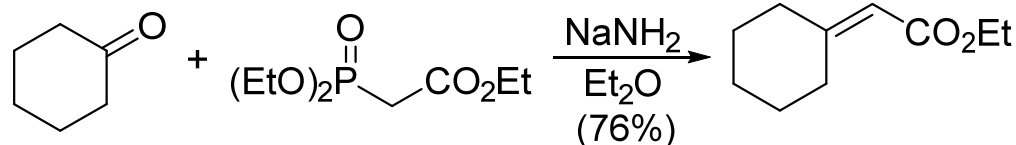
Rastvarači: DME, THF, Et₂O, DMF, PhH, MeOH, MeCN

Ilidi

1. Fosforni ilidi (1.2 Fosfonati)

1.2.2. Reakcija fosfonata sa aldehydima i ketonima (*Horner-Wadsworth-Emmons*-ova reakcija)

- Primena u sintezi

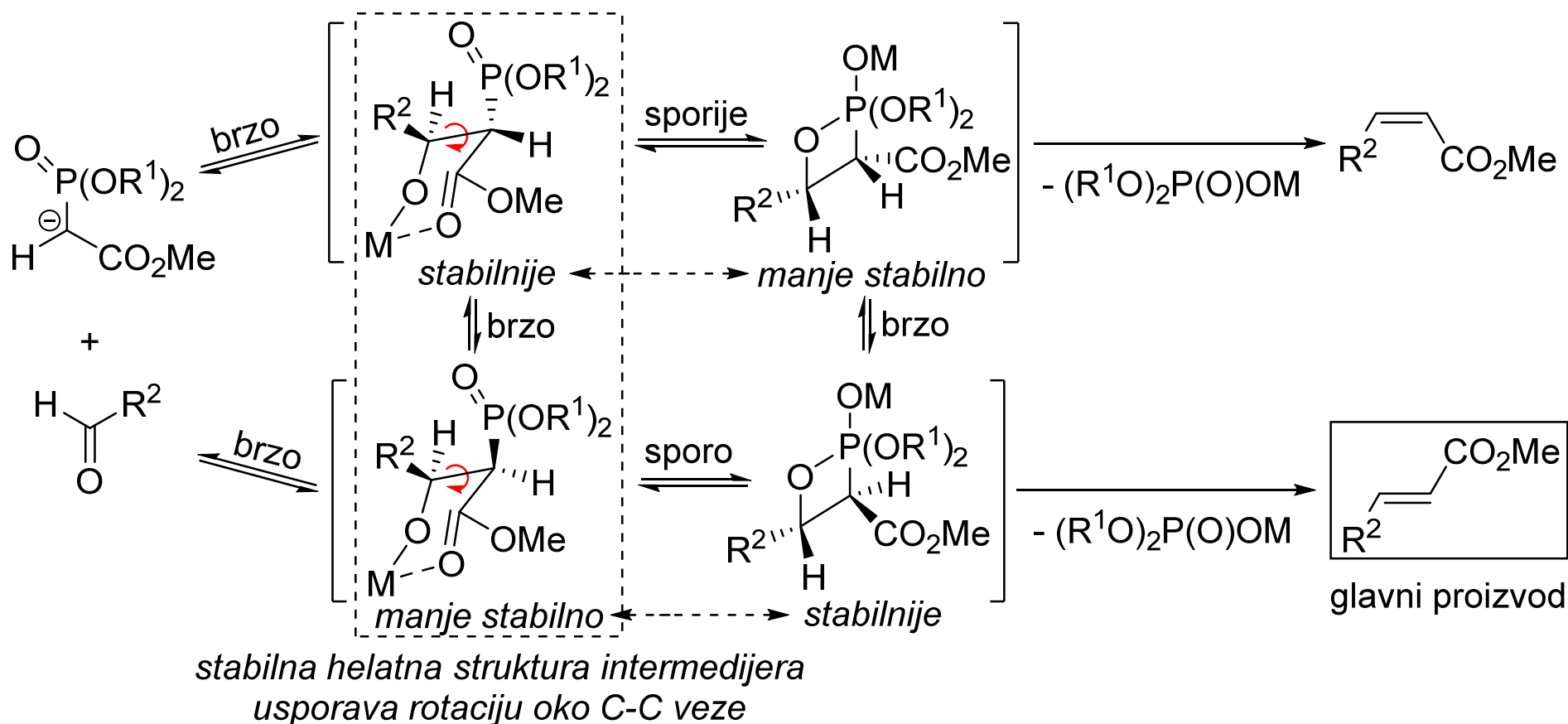

Ilidi

1. Fosforni ilidi (1.2 Fosfonati)

1.2.2. Reakcija fosfonata sa aldehydima i ketonima (HWE reakcija)

- Stereoselektivnost

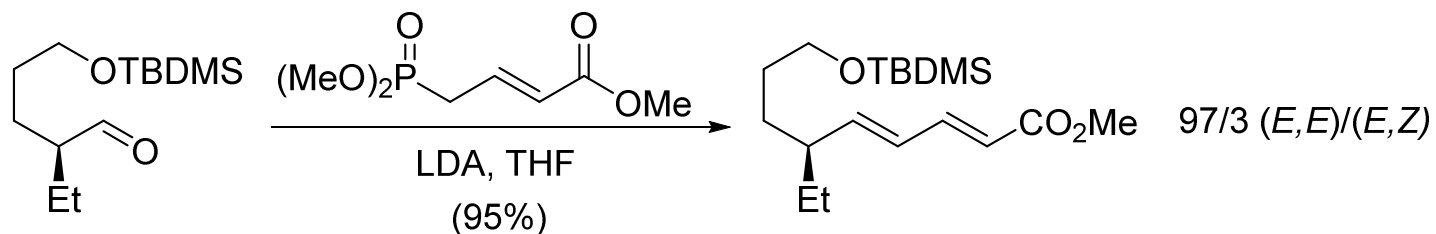
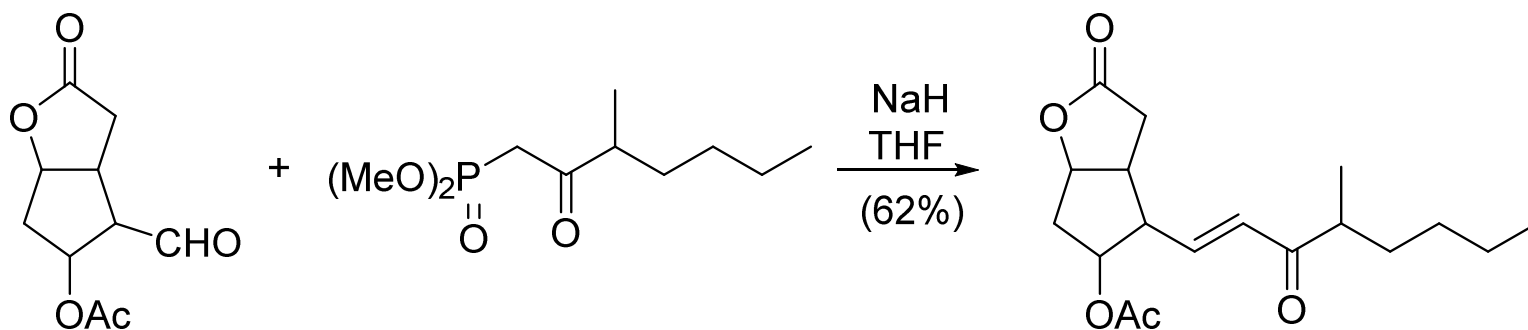
Voluminozne grupe na fosforu (R^1) favorizuju nastanak *E*-alkena.

Ilidi

1. Fosforni ilidi (1.2 Fosfonati)

1.2.2. Reakcija fosfonata sa aldehydima i ketonima (HWE reakcija)

- Stereoselektivnost

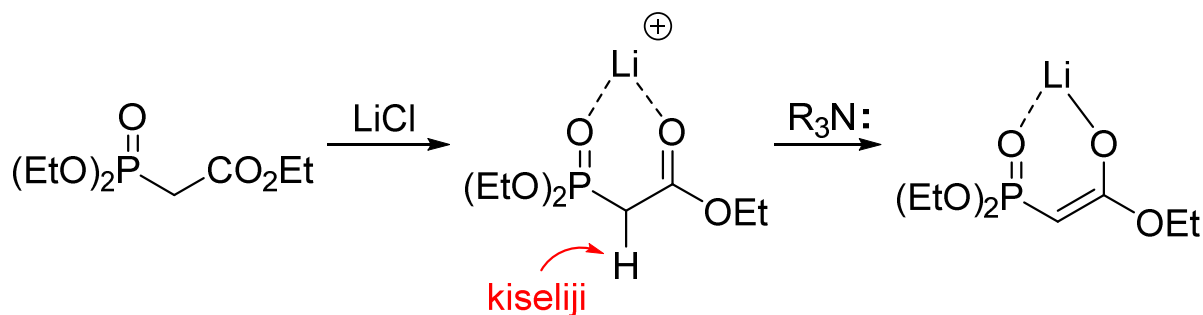
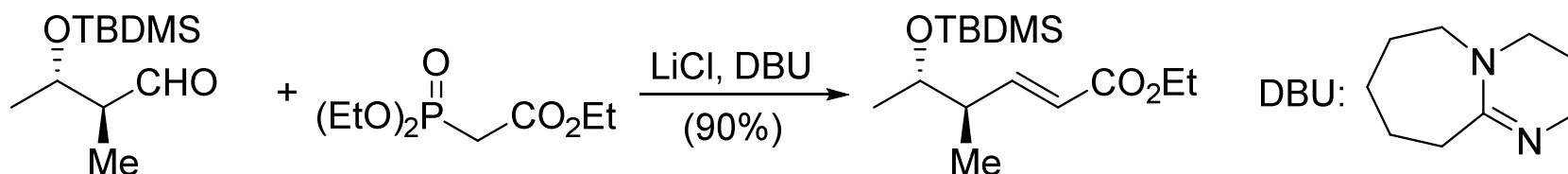
J. Am. Chem. Soc. **1981**, 103, 6967.

Ilidi

1. Fosforni ilidi (1.2 Fosfonati)

1.2.2. Reakcija fosfonata sa aldehydima i ketonima (HWE reakcija)

- Stereoselektivnost

Dodatkom Li-soli povišava se kiselost α -H-atoma, koji se sada može deprotonovati i slabim aminskim bazama.

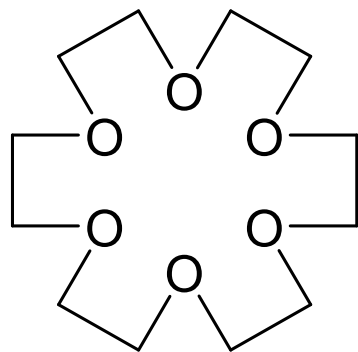
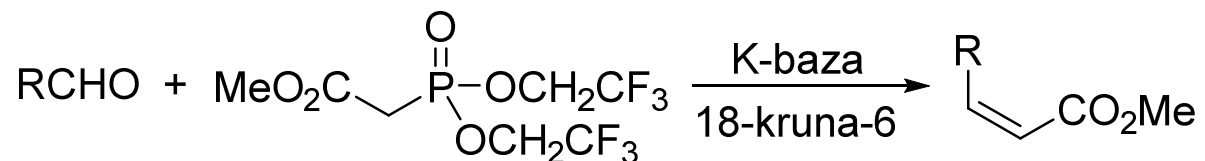
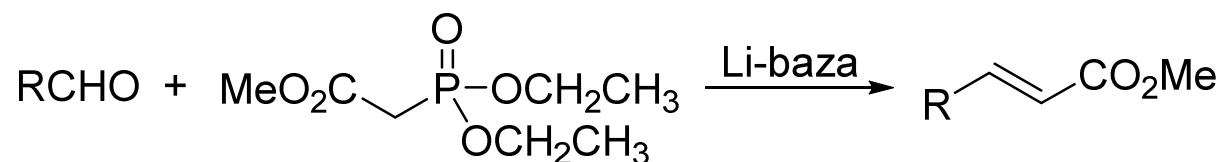

Izbegavanjem jako-baznih reakcionih uslova reakcija se može primeniti na visoko-enolizabilnim aldehydima, bez bojazni od epimerizacije u α -položaju.

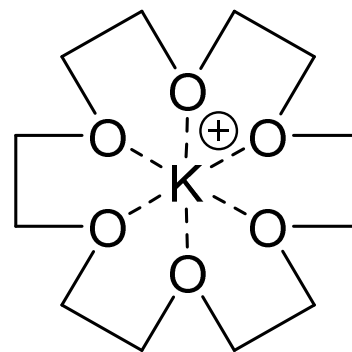
Ilidi

1. Fosforni ilidi (1.2 Fosfonati)

1.2.2. Reakcija fosfonata sa aldehydima i ketonima (*Still-Gennari* modifikacija HWE reakcije)

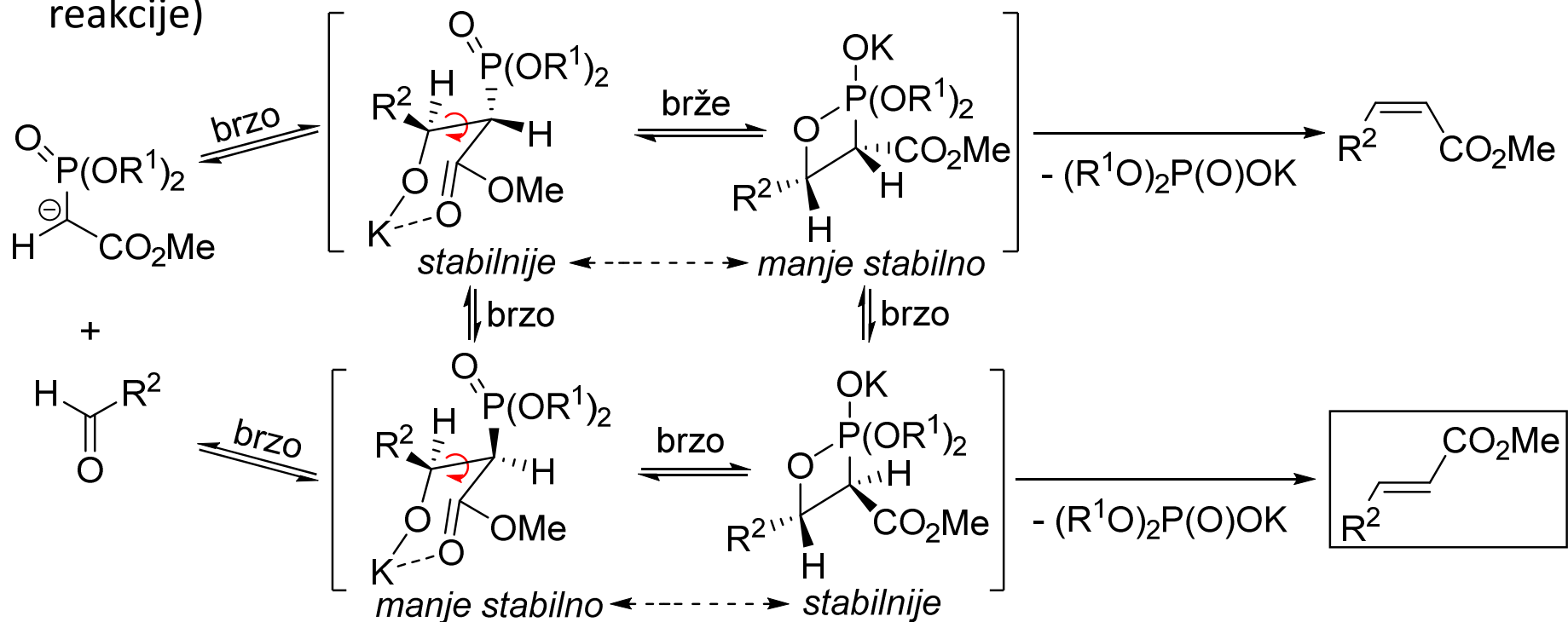
18-kruna-6

Ilidi

1. Fosforni ilidi (1.2 Fosfonati)

1.2.2. Reakcija fosfonata sa aldehydima i ketonima (*Still-Gennari* modifikacija HWE reakcije)

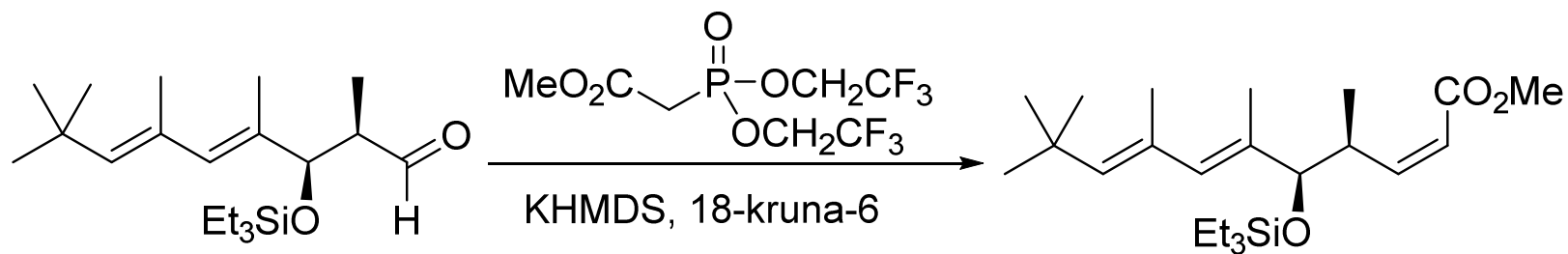
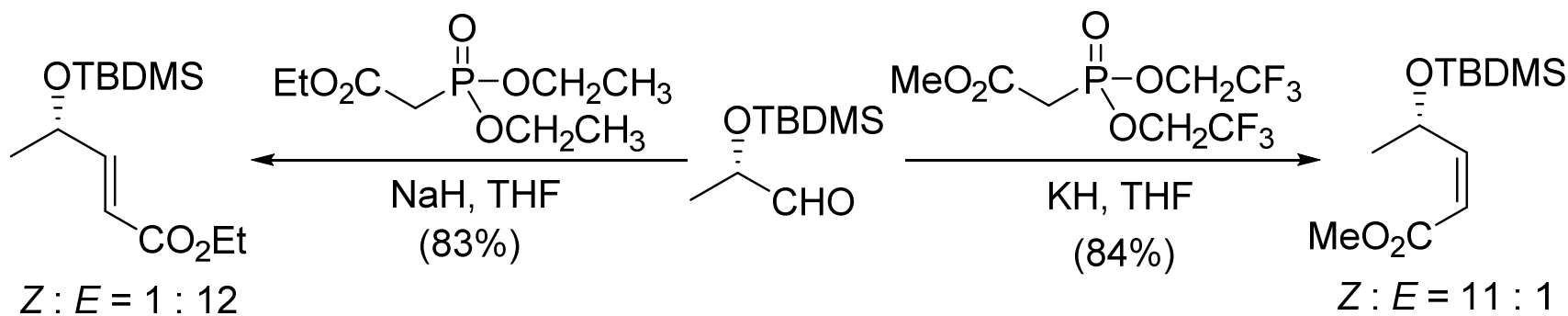

1. Koriste se kalijumove baze, jer je usled voluminoznosti K^+ -jon slabije vezan u helatu, što se dodatno pospešuje eksternim kompleksiranjem pomoću 18-kruna-6.
2. Za atom fosfora vezane su dve elektron-privlačne trifluoretil-grupe, što čini fosfor elektrofilnijim i ubrzava građenje oksafosfetana.
 \Rightarrow Favorizovano nastajanje kinetičkog (Z)-alkena.

Ilidi

1. Fosforni ilidi (1.2 Fosfonati)

1.2.2. Reakcija fosfonata sa aldehydima i ketonima (*Still-Gennari* modifikacija HWE reakcije)

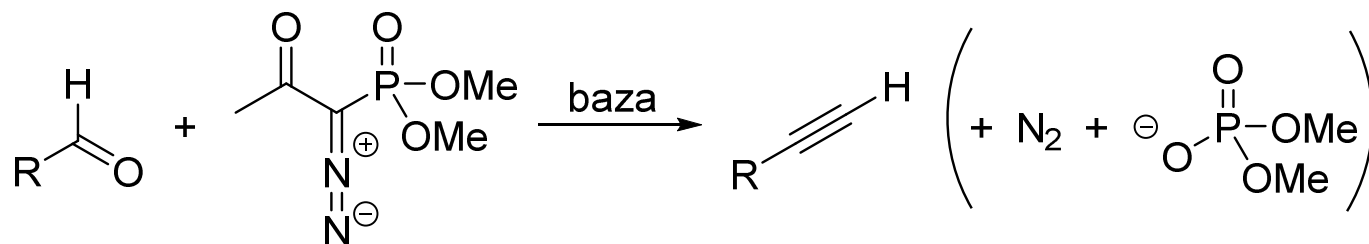

J. Org. Chem. **1998**, 63, 8638.

Ilidi

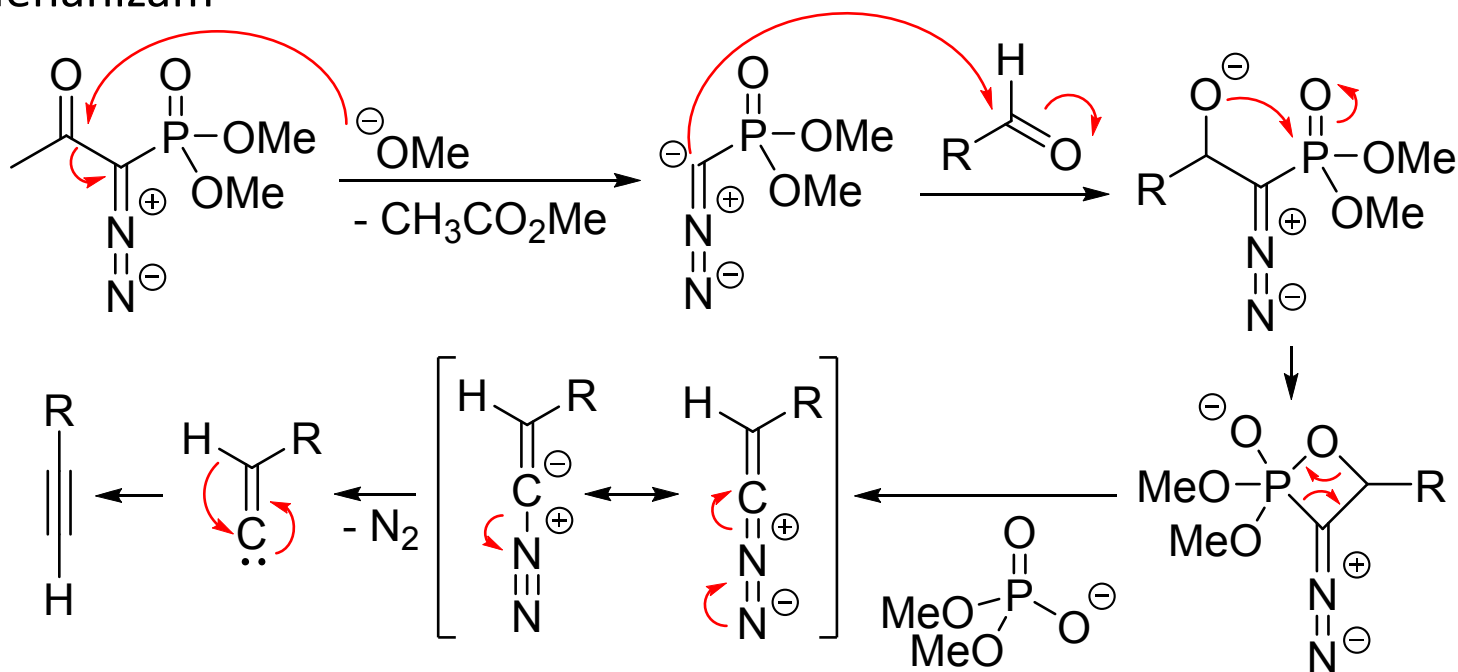
1. Fosforni ilidi (1.2 Fosfonati)

1.2.3. Reakcija fosfonata sa aldehydima i ketonima (*Seyferth-Gilbert-ova* reakcija)

Bestmann-Ohira-in reagens

- Mehanizam

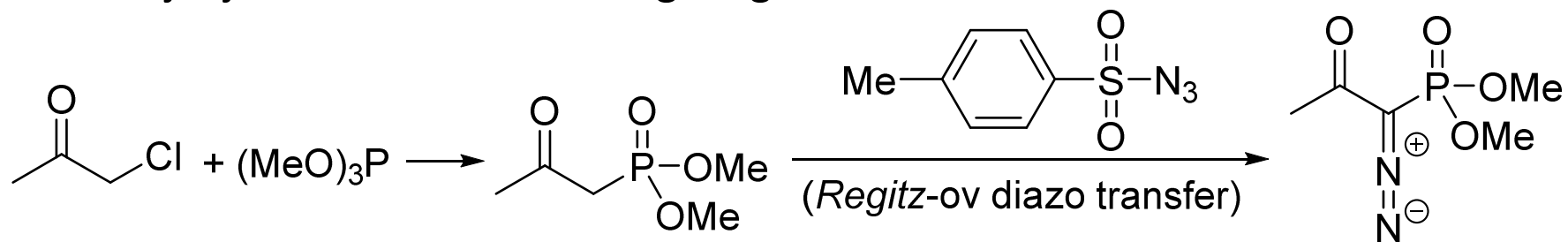

Ilidi

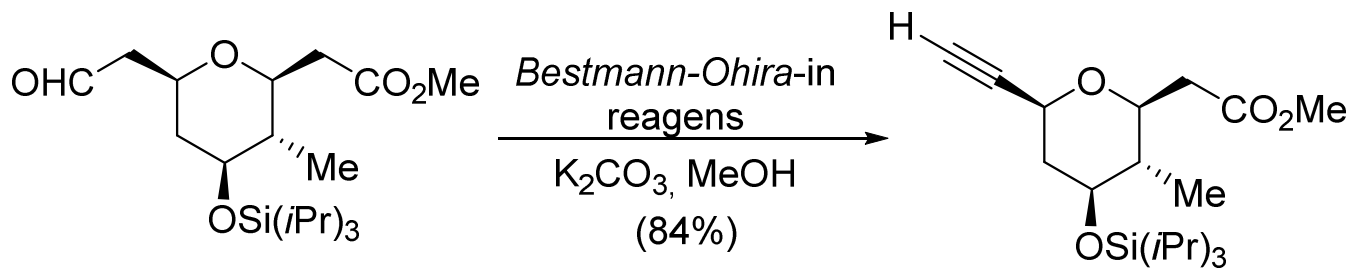
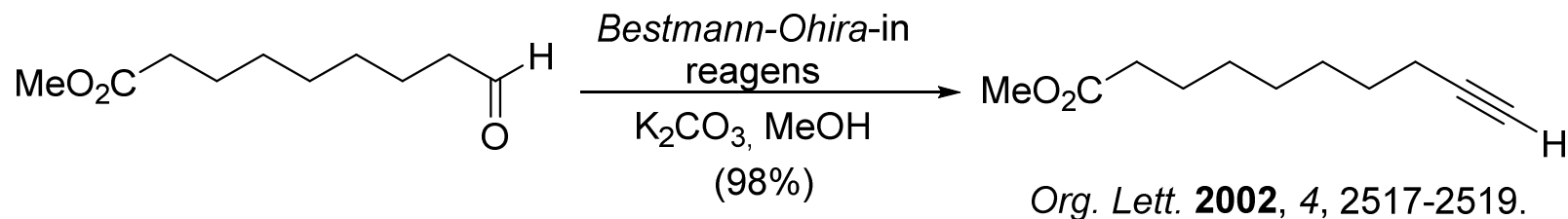
1. Fosforni ilidi (1.2 Fosfonati)

1.2.3. Reakcija fosfonata sa aldehidima i ketonima (*Seyferth-Gilbert-ova* reakcija)

- Dobijanje *Bestmann-Ohira*-inog reagensa

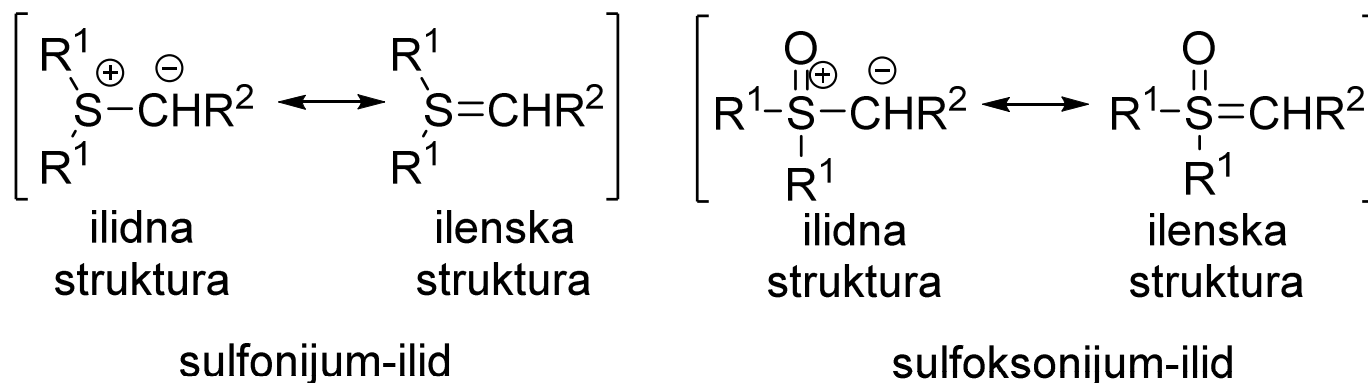
- Primena u sintezi

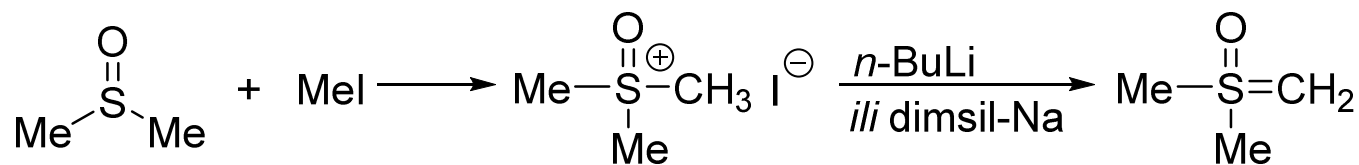
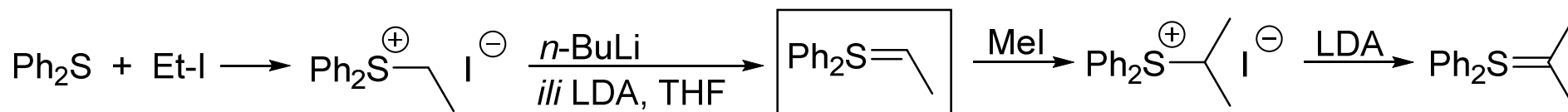
J. Am. Chem. Soc. **2001**, 123, 8593-8595.

Ilidi

2. Sumporni ilidi

2.1. Dobijanje sumpornih ilida

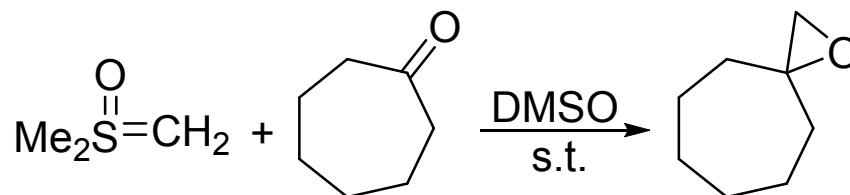
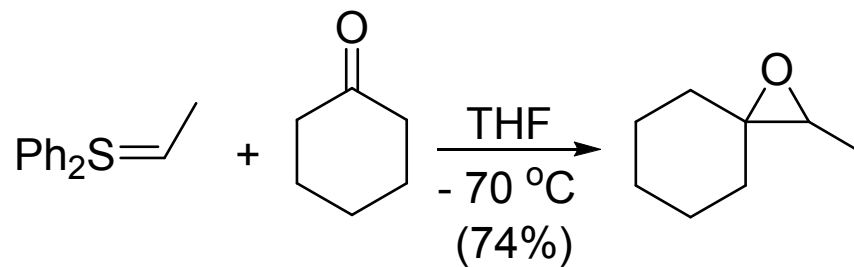
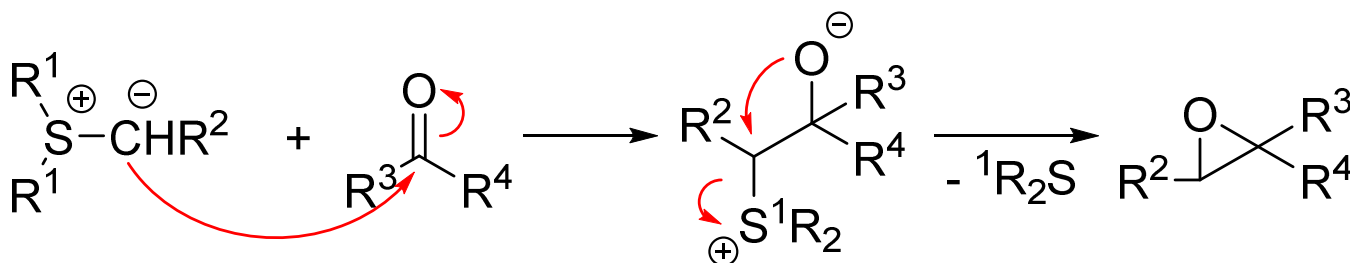

Sumporni ilidi se, usled nestabilnosti, obično prave in situ i u daljim transformacijama koriste direktno, bez prethodnog izolovanja.

Ilidi

2. Sumporni ilidi

2.2. Reakcije sumpornih ilida sa karbonilnim jedinjenjima (*Corey–Chaykovsky*-jeva reakcija)

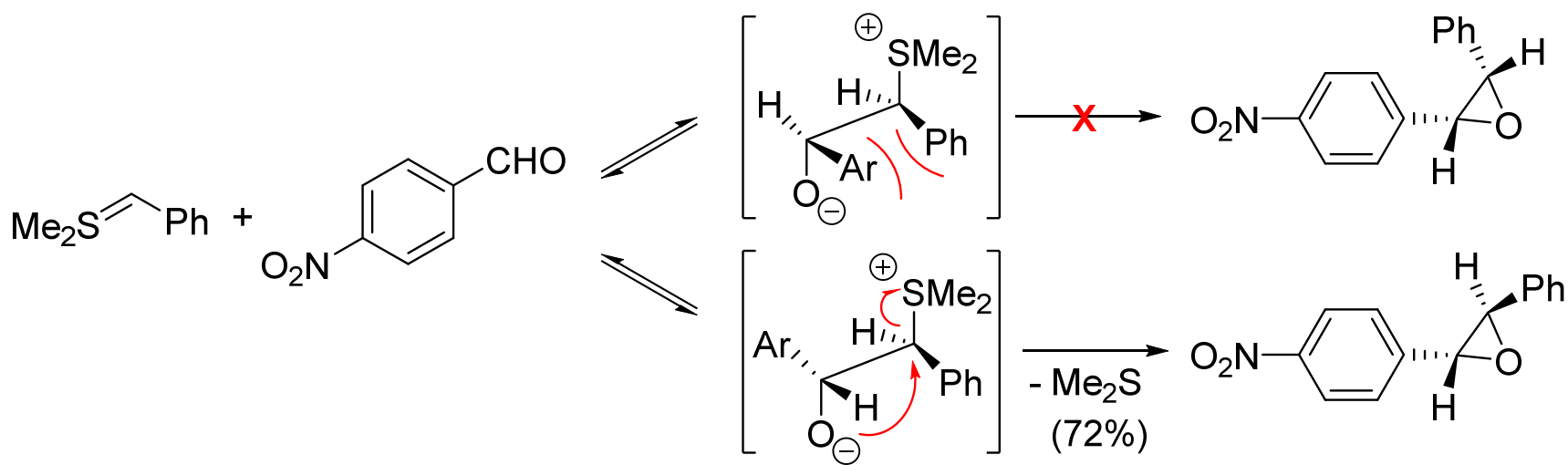

Ilidi

2. Sumporni ilidi

2.2. Reakcije sumpornih ilida sa karbonilnim jedinjenjima (stereochemija adicije)

Prva faza reakcije, koja određuje stereochemijski ishod, je reverzibilna i nastaju termodinamički stabilniji proizvodi.

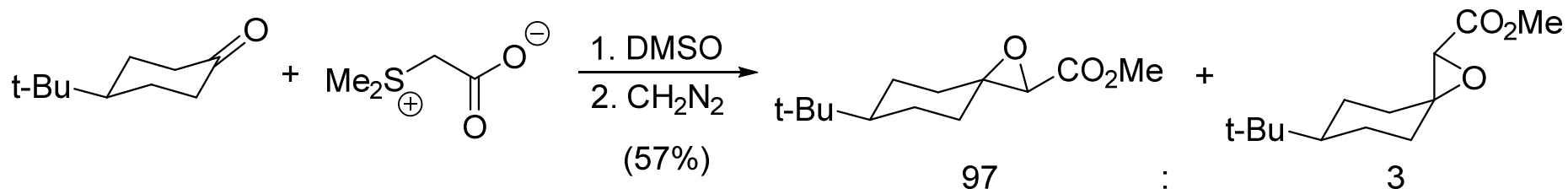
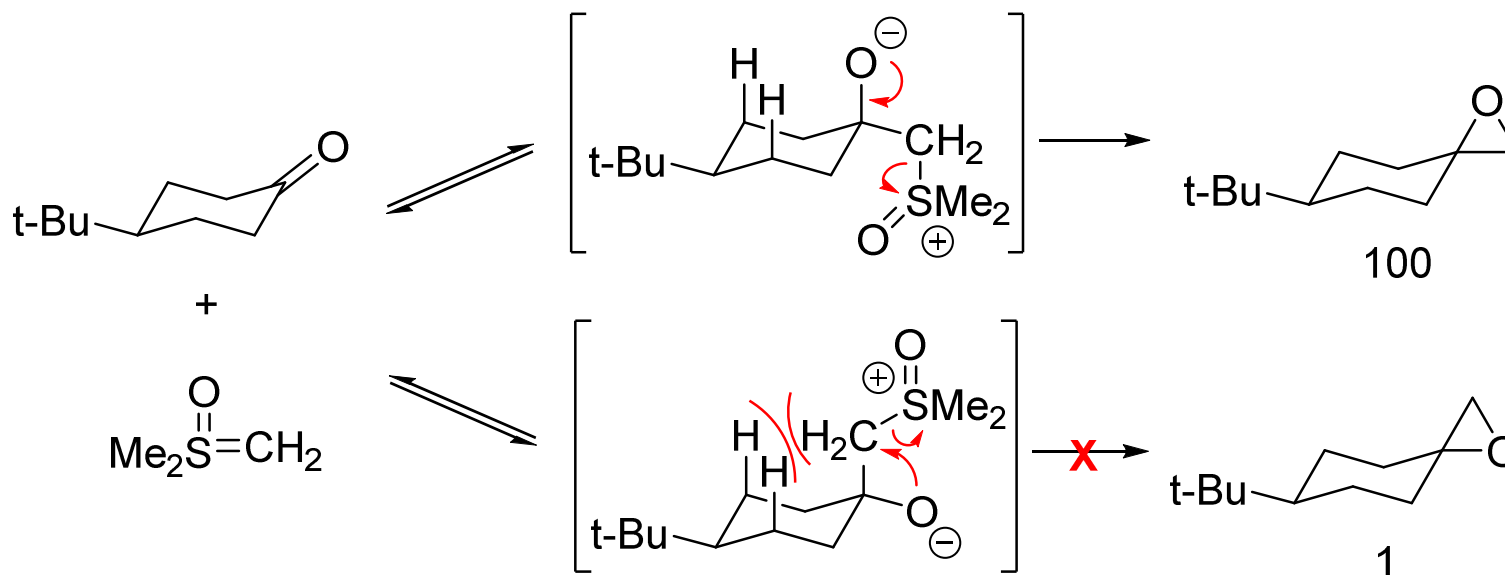

Ilidi

2. Sumporni ilidi

2.2. Reakcije sumpornih ilida sa karbonilnim jedinjenjima (stereochemija adicije)

U reakciji sulfoksonijum-ilida ili stabilizovanih sulfonijum-ilida sa cikličnim ketonima, nastaju proizvodi ekvatorijalnog napada na karbonilnu grupu (TD):

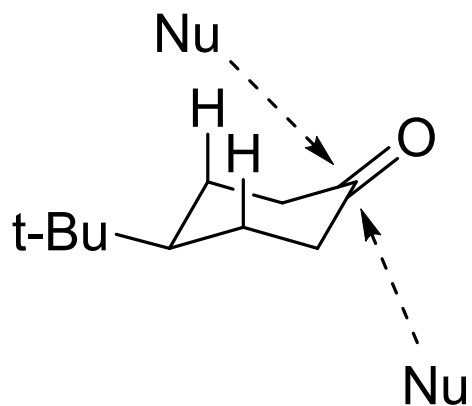
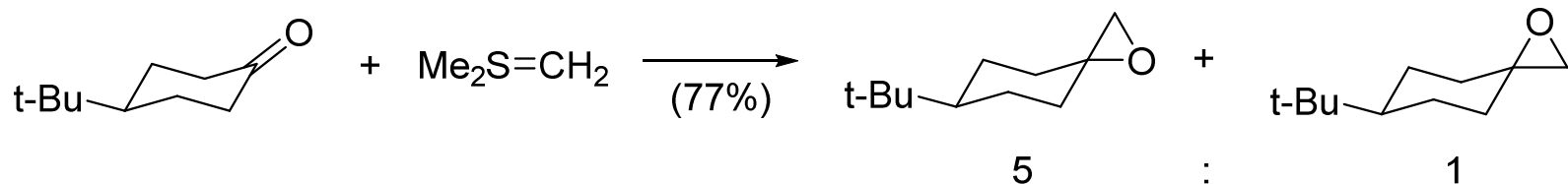

Ilidi

2. Sumporni ilidi

2.2. Reakcije sumpornih ilida sa karbonilnim jedinjenjima (stereochemija adicije)

U reakciji nestabilizovanih sulfonijum-ilida sa cikličnim ketonima, nastaju proizvodi aksijalnog napada na karbonilnu grupu (KIN):

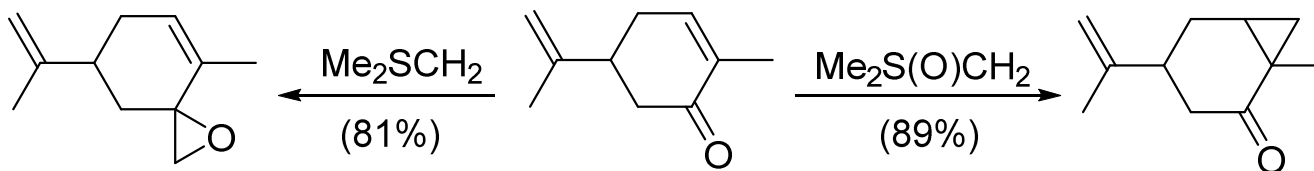
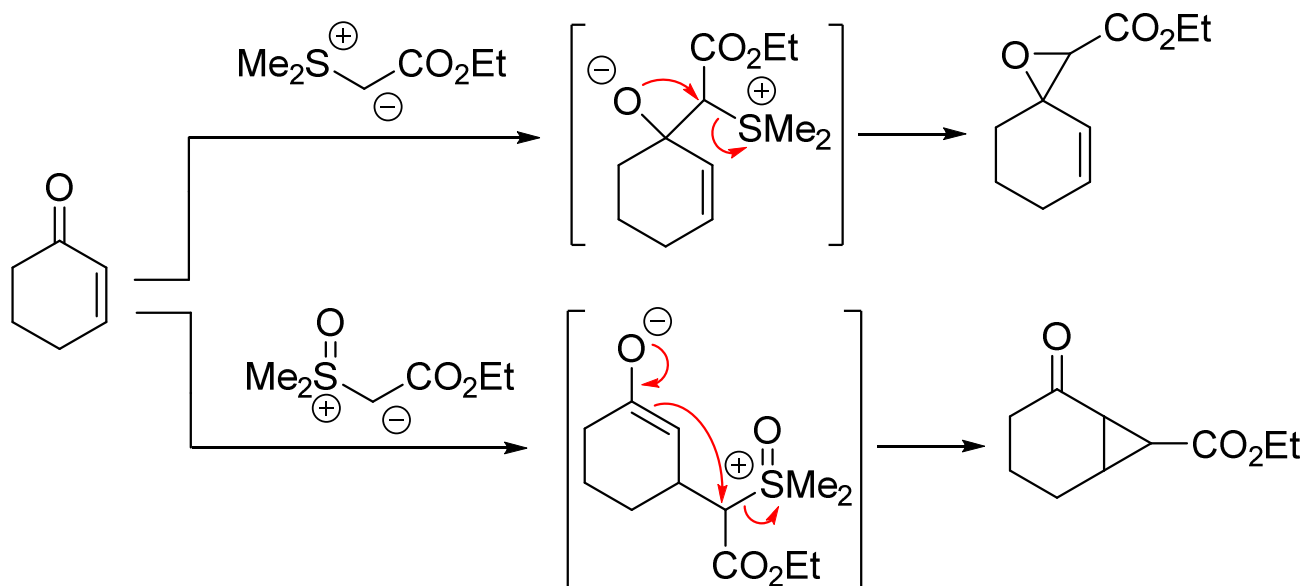
Mali nukleofili vrše aksijalan napad, dok je ekvatorijalan napad favorizovan u slučaju voluminoznijih nukleofila.

Ilidi

2. Sumporni ilidi

2.3. Reakcije sumpornih ilida sa 1,4-enonima

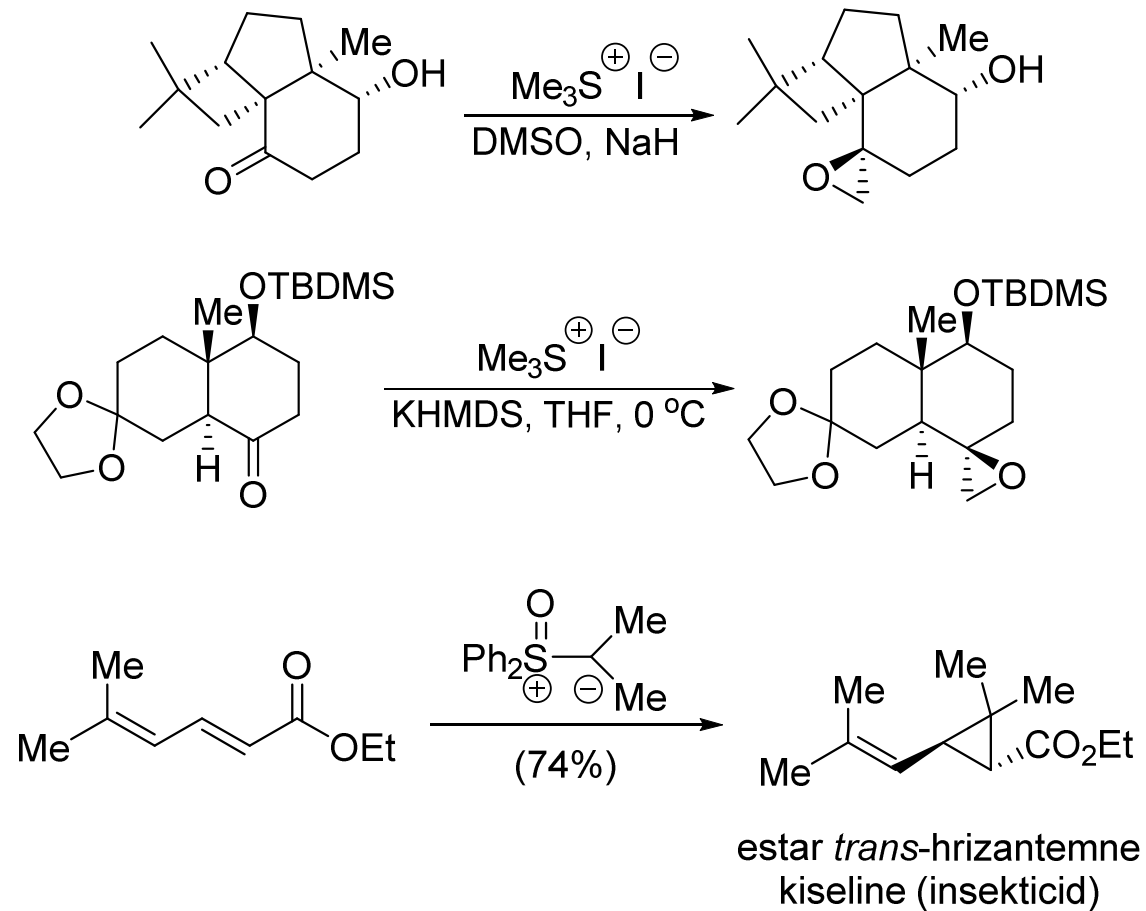
Nastajanje termodinamički stabilnijih ciklopropana objašnjava se reverzibilnošću 1,2-adicije stabilizovanih sulfoksonijum-ilida:

Ilidi

2. Sumporni ilidi

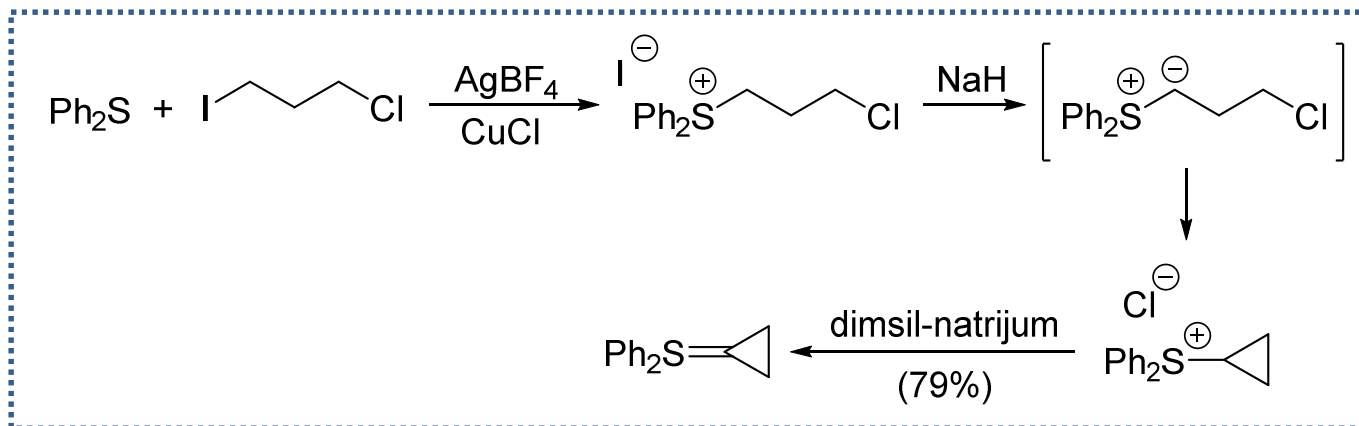
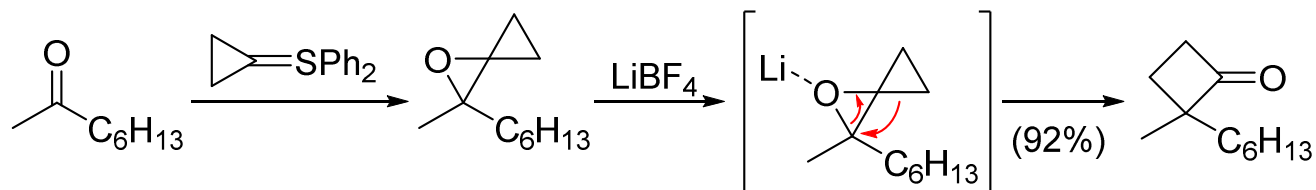
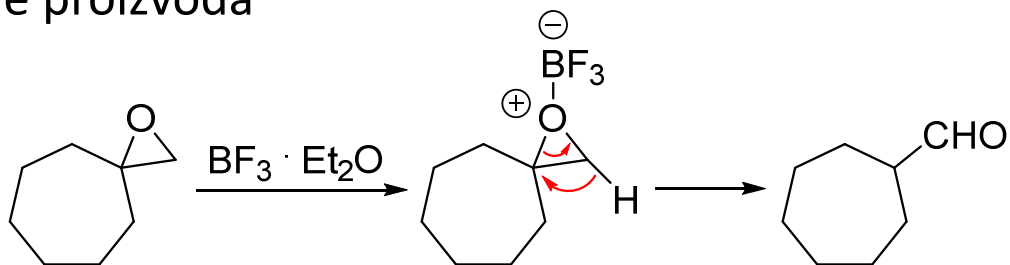
2.4. Primena sumpornih ilida u sintezi

Ilidi

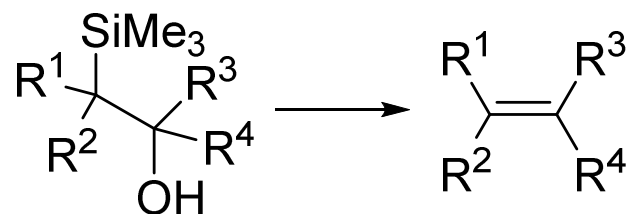
2. Sumporni ilidi

2.5. Transformacije proizvoda

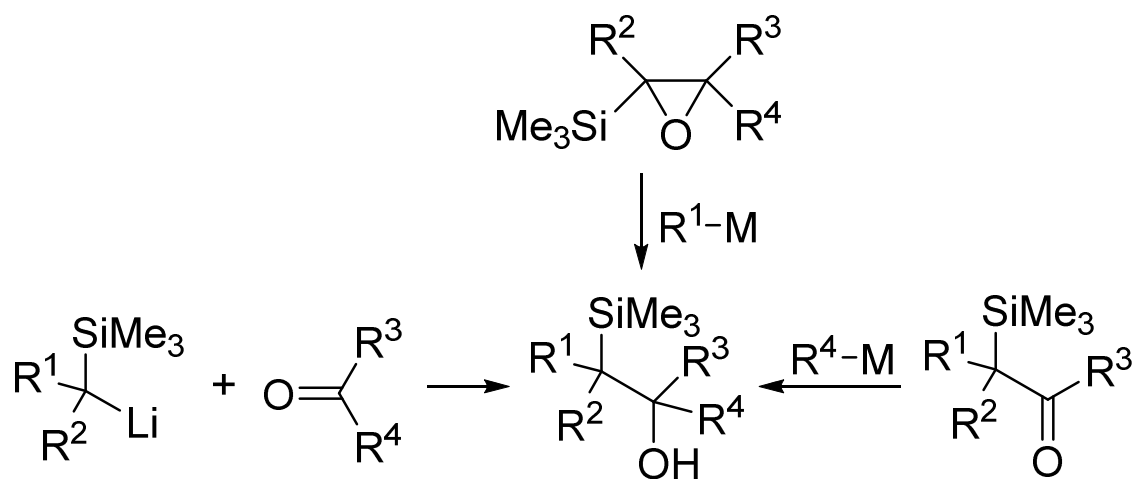

Druge metode za olefinaciju C=O

3. Peterson-ova olefinacija

3.1. Dobijanje β-hidroksisilana

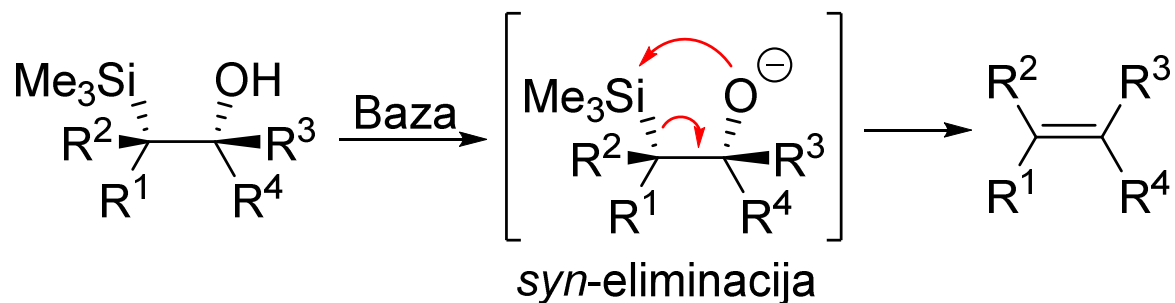

Druge metode za olefinaciju C=O

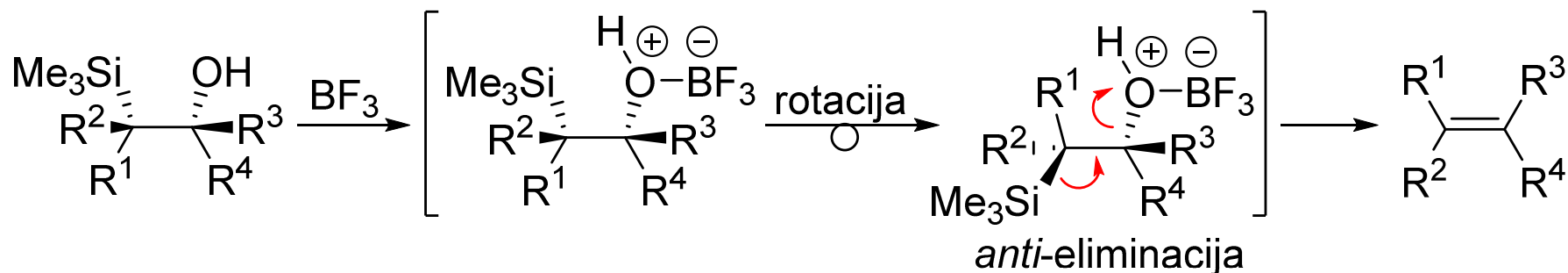
3. Peterson-ova olefinacija

3.2. Reakcije β -hidroksisilana

Bazno-katalizovana eliminacija:

Kiselo-katalizovana eliminacija:

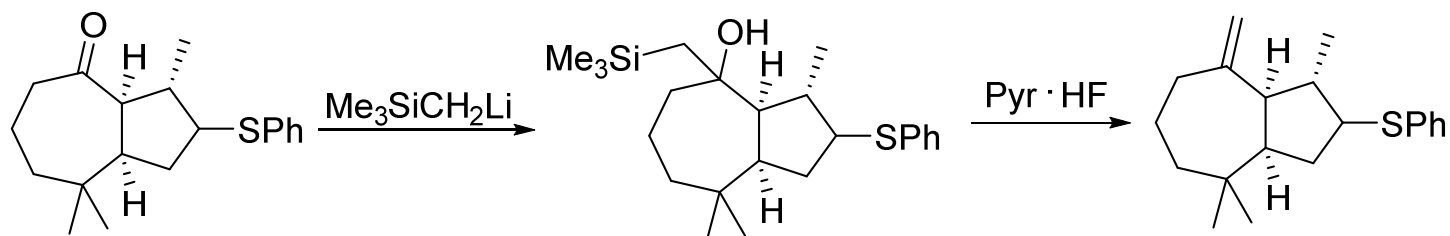

\Rightarrow Geometrija dvostruke veze zavisi od relativne stereochemije polaznog β -hidroksisilana i izbora reakcionih uslova za eliminaciju.

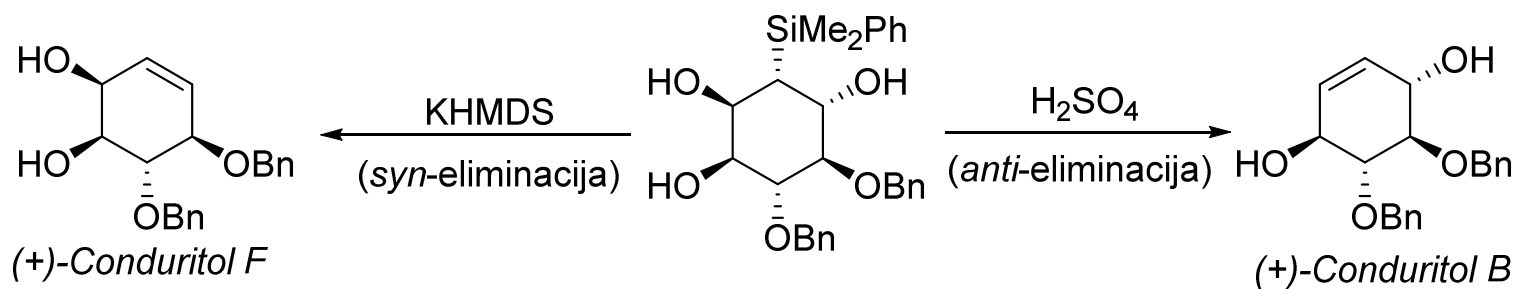
Druge metode za olefinaciju C=O

3. Peterson-ova olefinacija

3.3. Primena u sintezi

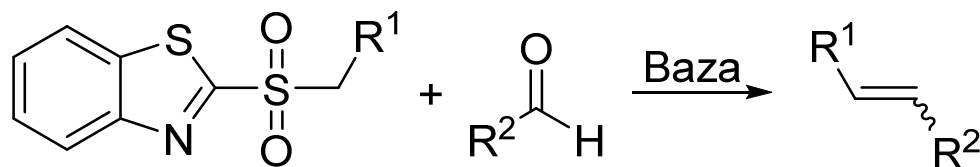
J. Am. Chem. Soc. **2001**, *123*, 4851.

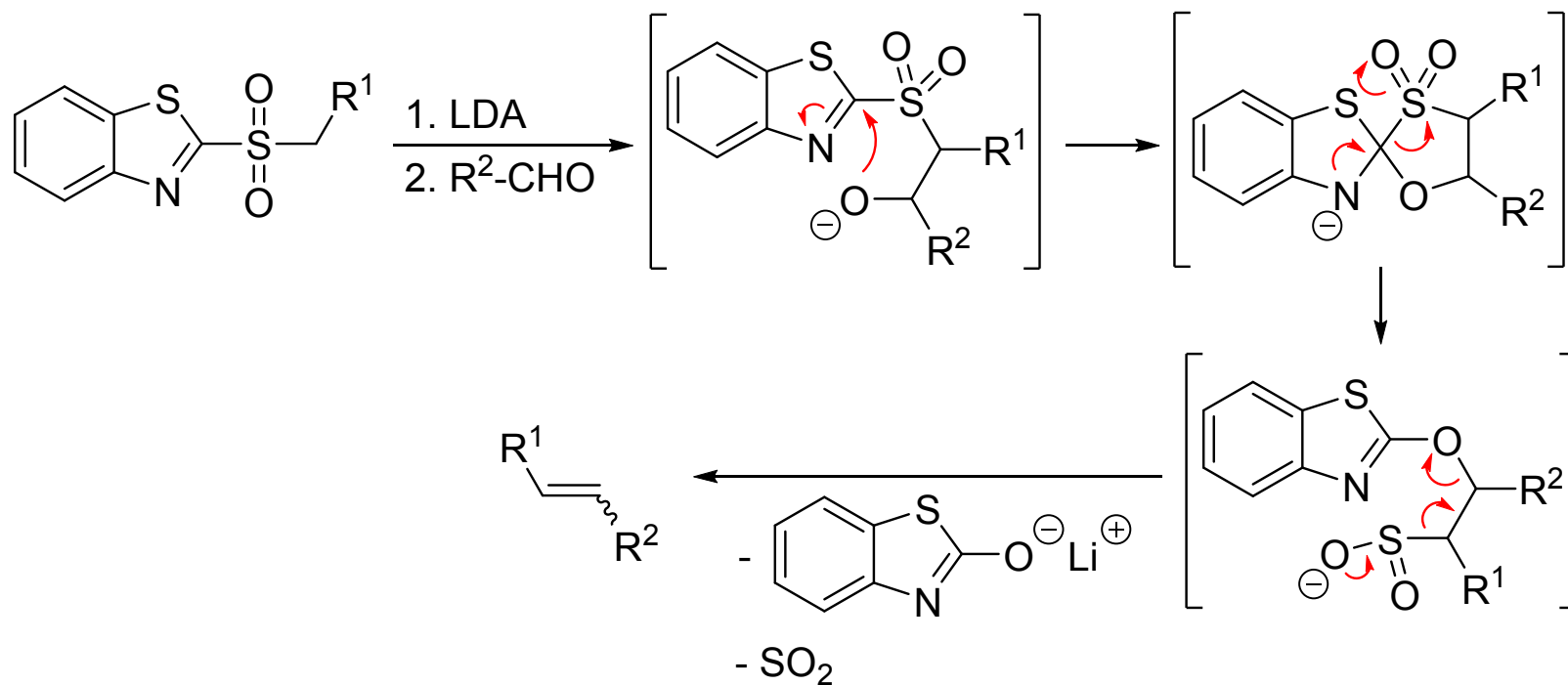
Org. Lett. **2003**, *5*, 1697-1700.

Druge metode za olefinaciju C=O

4. Julia-eva olefinacija

4.1. Mehanizam

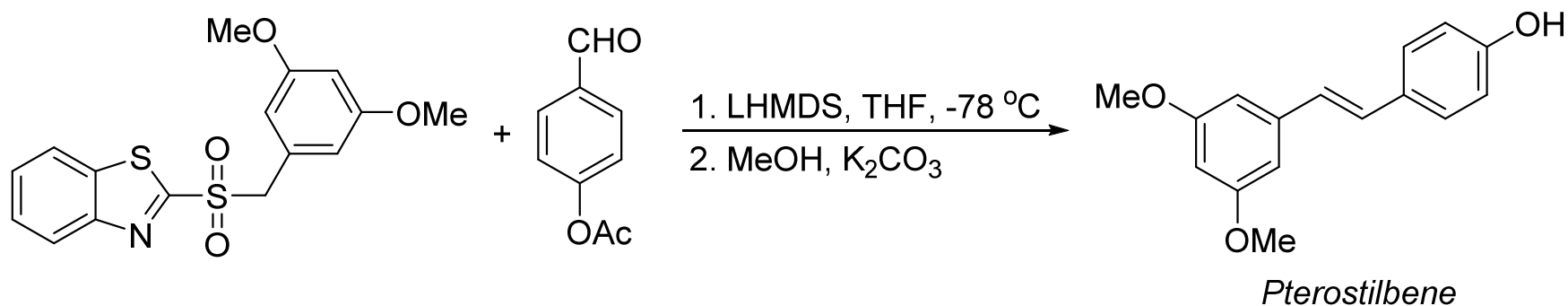

U reakcija obično nastaje smesa *E*- i *Z*-alkena, kao posledica odsustva diastereoselektivnosti pri adiciji litiovanog sulfona na aldehid.

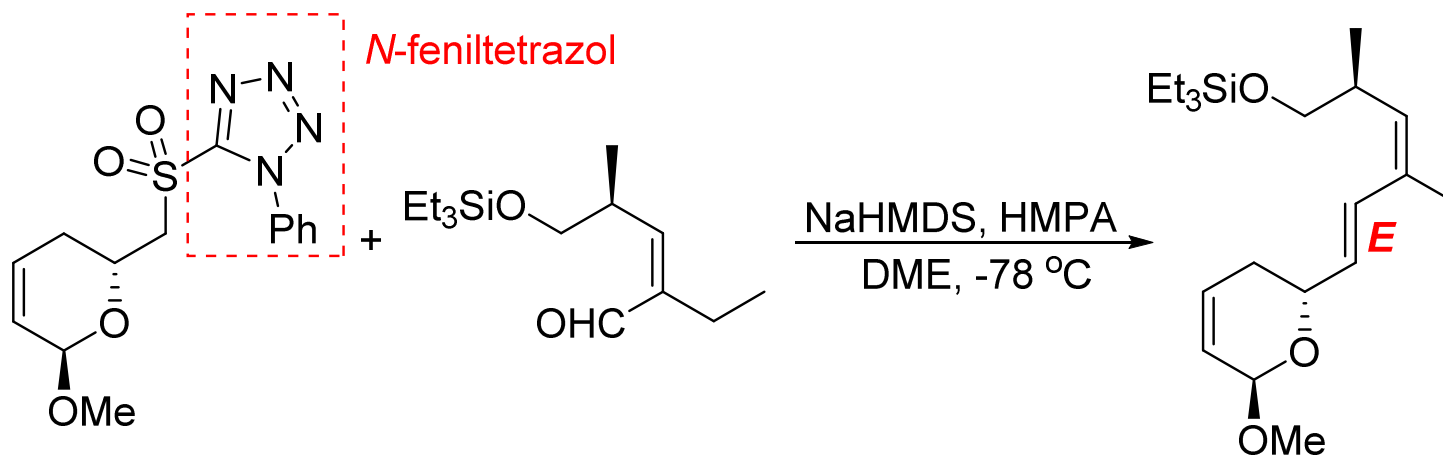
Druge metode za olefinaciju C=O

4. Julia-eva olefinacija

4.2. Primena u sintezi

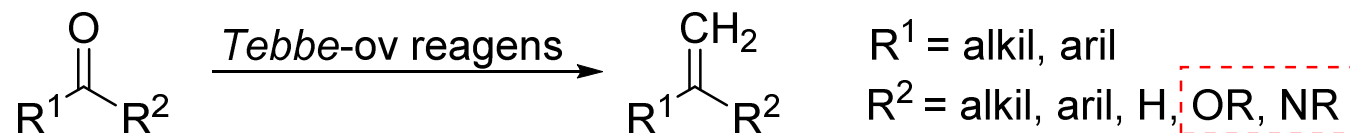
Julia-Kocienski-jeva olefinacija omogućava selektivno dobijanje *E*-olefina:

Org. Lett. **2001**, 3, 1685-1688.

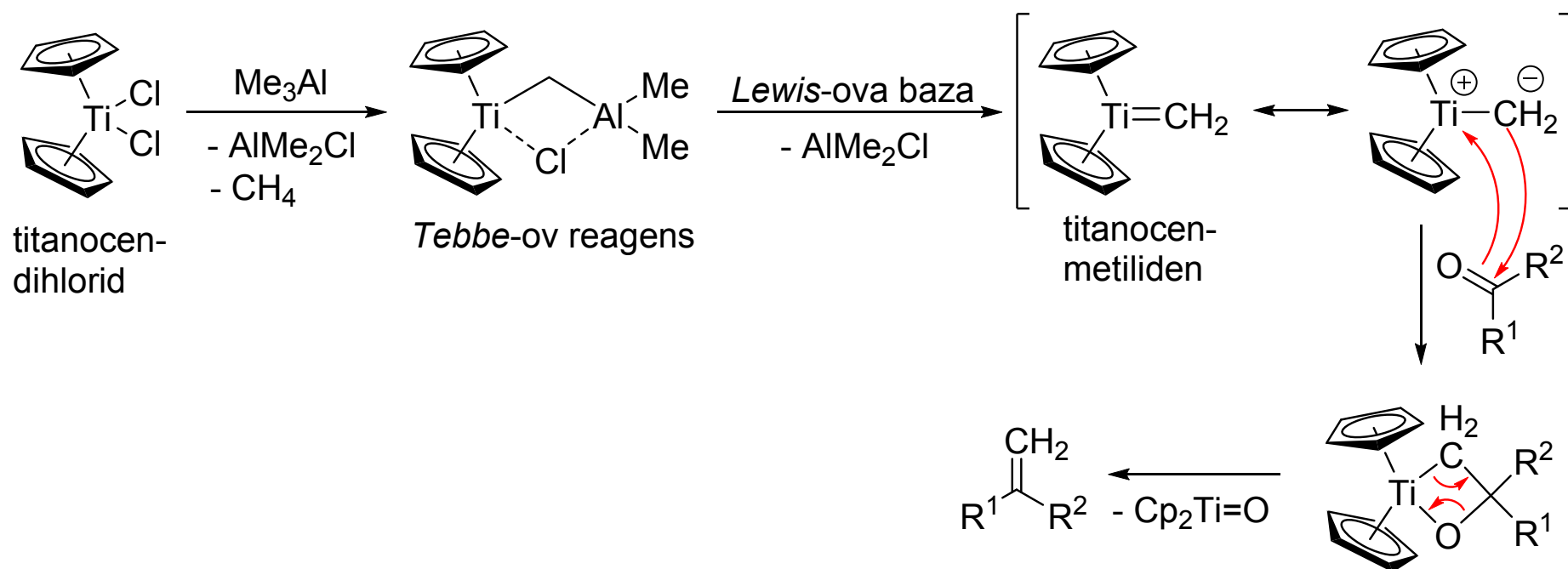
Druge metode za olefinaciju C=O

5. Tebbe-ova olefinacija

Pored aldehida i ketona, Tebbe-ovim reagensom se može izvršiti i olefinacija estara (nastaju enol-etri) i amida (nastaju enamini).

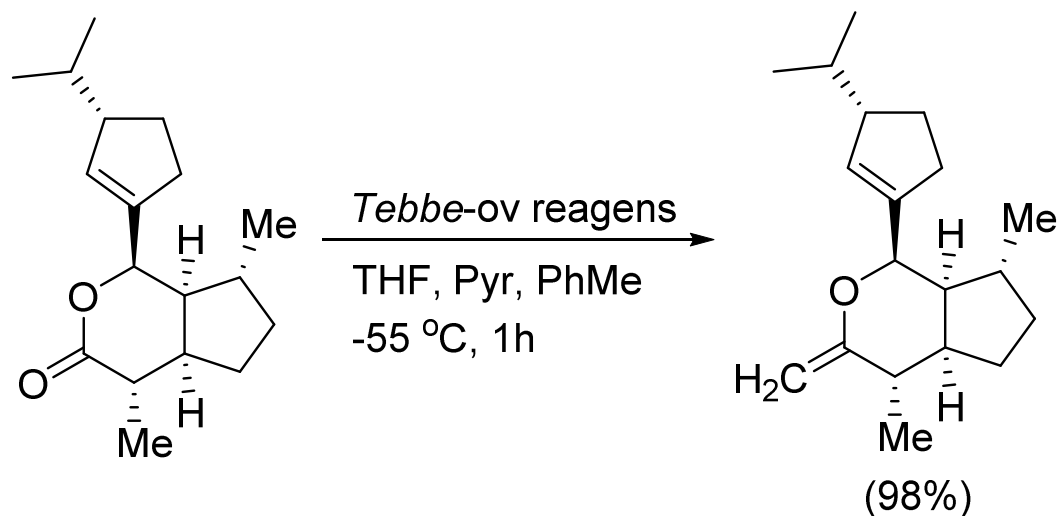
5.1. Mehanizam

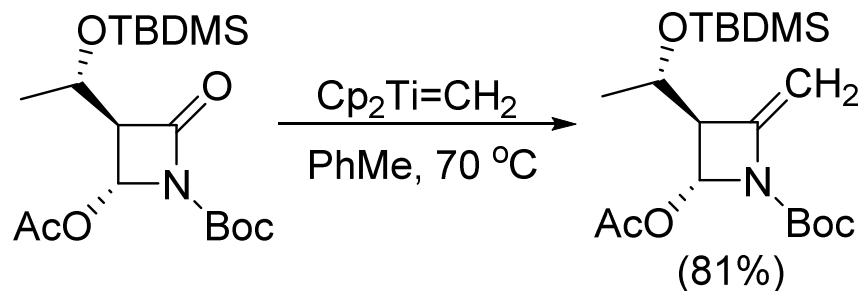
Druge metode za olefinaciju C=O

5. *Tebbe*-ova olefinacija

5.2. Primena u sintezi

J. Am. Chem. Soc. **1997**, *119*, 8438-8450.

Tetrahedron Lett. **2000**, *41*, 5607-5611.